

(Tęsinys iš 11-to psl.)

pačių prūsų dalis krašte iš dalies pasiliko nusverianti, iš dalies pasiliko labai žymi". (265 pusl.).

Faktas, kad nors prūsų vietovardžių apščiui išliko. Autorius rašo:

60 nuošimčių visų vietovių rytus nuo Vyslos upės turi senprūsiskos kilmės vardus. Skaitlingi senprūsiskų vietovių pavadinimai tokiais pamatiniais žodžiais kaip ape (upė), vunda (vanduo), medien (medė, giria), kaims (kaimas) yra įrodymas kaip plačiai senprūsiskų buvo gyventa, nepaisant, kad daugelis kaimų su senprūsiskais pavadinimais vėliau buvo vokiečių kolonistais apgyvendinti. Dar mūsų laikais Heilsberg apskritis tebeturi 60 nuošimčių, Rössel apskritis 75 nuošimčių, Allensteino apskritis 80 nuošimčių senprūsiskų vietovardžių. Bet tirščiausiai senprūsiskų buvo ir pasiliko apgyventa Sambija (Samland). Fischhausen apskrityje yra 162 senprūsiskų vietovardžiai ir tik 43 vokiški.

Imigracija iš visų šalių

Po mūšio prie Zalgirio pralaimėjimo 1410 m. ir po Torino taikos 1466 m. kolonistų antplūdžio iš Vokietijos nebeužtenkanti, Ordinas pradėjęs priimti ir lietuvius (?) bei mazūrus ir net kai kuriuos kuršius naujakurius.

Miestai buvę daugiausiai grynai vokiečiais apgyvendinti, tačiau dėl klestinčio biznio miestai patraukę gausingus ateivius iš beveik visų Europos kraštų. Pvz., piliečių sąrašuose randama daug prūsais pasidarusių anglų ir skotų, švedų ir baltų, flamų ir olandų, prancūzų ir šveicarų. Vyr. mistrui (Hochmeister) Heinrich von Plauen likvidavus kryžiuočių Ordina ir hercogui Albrechtui Hohenzollernui įsteigus Prūsijos herzogystę, kraštą buvę atgabenta nauja banga imigrantų iš Silezijos, Bohemijos, Skotijos ir Olandijos, pagaliau tūkstančiai olandų menonitų. Pagaliau Prūsų kraštui patapus suverene vokiečių monarchija, didysis kurfürstas, po totorių užpuolimo, švedų karo ir maro vėl gyventojais praretėjusį Rytprūsijų kraštą papildęs nauja ateivių banga iš Anglijos, Skotijos, Olandijos, Šveicarijos, Prancūzijos, o karalium

tapęs Friedrichas Vilhelmas I (pradėjęs planingą prūsų vokietinimą.jp) partraukęs į Rytprūsijus 17,000 salzburgiečių, jiems kolonizuoti davė žemės. Gumbinės ir Insrutės srityje. Tuo būdu atsiradę "prūsai" su tokiomis pavardėmis kaip Hundrieser, Hundsorfer, Moslehner, Unterberger ir t.t.

Pagaliau didįjį kolonizacijos darbą baigęs Fridrichas Didysis išstisus 13 kaimų Kulmo krašte apgyvendindamas kolonistais iš Württemberg.

Prūsų Lietuvos žemių kolonizavimas vokiečiais nesibaigė iki vėliausių laikų. Dr. Šlusnus mini, kad skaitlingos vokiečių karininkų šeimos, kurios karališkos tarnybos reikalais buvo atkeltos į Prūsus, čia buvo apdovanotos dvarais arba valdžios postais, taip pat Prūsiose buvo kolonizuojami atsitarnavę kareiviai.

Net devyniolikto amžiuje Prūsų kolonizavimas nesiliovė. Buvo praversti tokie "mainai": Kai iš Rytprūsijų gyventojai pradėjo keltis į pramonės sritis Vokietijos vakaruose ir į Berlyną, tai į Rytprūsijus buvo siunčiami ir čia įkurdinami iš slavų Bytų grįžtą vokiečiai.

Gaila, kad Dr. Walter Schlusnus nėra gavęs susipažinti su Povilo Pakarklio "Kryžiuočių Ordino valstybės santvarkos bruožais". Jis būtų tikrai kitaip rašęs apie tą "tikėjimo ir kultūros" Vakarų Lietuvai nešėją — vokiečių Drang nach Osten avangardą ir kodėl į Prūsų žemę lyg į kokį bedugnį maišą vokiečiai per visą savo viešpatavimo laiką kolonistus kimšo.

Studijos "Sie alle wurden zu Ostpreussen" autorius būtų turėjęs prieš rašydamas apie "Preussische und germanische Nachbarschaft" (prūsų ir vokiečių kaiminystę) išgirsti ne vieną vokiečių versiją. Yra žinių, kad bent du taip pat geri prūsai, kurie taip pat yra banga imigrantų iš Silezijos, Brakas ir Martynas Anysas, turi žymiai išsamesnes studijas tuo klausimu parašę ir tos studijos apie "krikščionybės, kultūros ir valstybingumo" nešėją — vokiečių kryžiuočių Ordina ir jo paveldėtojos hohenzollerninės bei hitlerinės Vokietijos toliau tęsta Prūsų lietuvių vokietinimo ir jų kolonizavimo darbą yra tiek skirtingos nuo Dr. Schlusnio

Plastikos traukiniai

Vokiečių žinių agentūra NANA praneša, kad dvi didžiausios Vakarų Vokietijos firmos Farbenfabriken Bayer ir Maschinenfabrik Augsburg-Nuremberg pastatė ir jau išbando linijoje tarp Koelno ir Leverkusen naują grynai iš plastikos pagamintą traukinį "Blaue Blitz" (Mėlynas žaibas). Traukinys turi automatiškai važiuojančius dizelinius vagonus, pagamintus grynai iš plastikos, išskiriant lengvo metalo chassiss. Vagonai sveria tik iki 10 tonų, perpus mažiau kaip paprastieji vagonai. Jie kaštuoja visu trečdaliu mažiau, bet gali greičiau važiuoti ir daugiau krovinių paimti. Plastika specialiu procesu pagaminama nepaprastai stipri ir atspari; net vandens ir šildymo instaliacija,

studijų, kaip diena nuo nakties. Būtų laikas, kad Lietuvos Tyrimo Institutas padėtų tas studijas greičiau išleisti, o kol tai įvyks, gal bent dalimis spaudoje paskelbtų.

J. Pr.

balnai, lemos, kilimai ir langų užlaidos yra iš plastikos. Kadangi plastika gaminama kokios tik nori spalvos, tai naujųjų traukinių nereikia net dažyti.

SUNKU BEATSKIRTI

Chruščiovui pradėjus nuvainikuoti Staliną, viso pasaulio komunistų partijose Stalino lojimas pasidarė svarbiausiu partijos linijos įrodymu, taip kad neretai sunku beatskirti, ar Stalino kruvinus darbus peikia baltais ar raudonais pilietis.

Viename antikomunistiniame krašte gatve eina du draugai ir garsiai politikuoja.

— Stalinas, tas kraugerys, žmonių žudikas, bankų plėšikas! — šaukia vienas.

Antras išsigandęs: — Nešauk taip garsiai, o tai pamanyk kad mudu komunistai!

— Apie savo brolių: — Jis mano, kad savaitgalis yra poilsiai, kadangi jis tebėra nevedęs.

— Būdamas akly tarpe, vėčiau užsimerk. (Chamfort)

NEED FUNDS?
 Sell these popular, money-making items
 by THERMOS®

FAST, SAFE "THERMOS" FIRE LIGHTER, ideal for cookouts, fire-places, campfires. Because backyard cooking is one of America's favorite pastimes, here's a product that can be sold to almost every household. Package holds 12 disks, starts 12 fires, sells for only 60c. Carton holds 12 packages, net you an easy \$4.68.

SMART, HANDY "THERMOS" CAP CATCHER — instant appeal, every family wants one or more for kitchen, rumpus room, patio. Opens bottles and catches caps in metal box. Individually packaged, 98 cents each (chrome, \$1.98), sells on sight. Cartons hold 12, net you \$5.88 to \$11.88.

MAIL COUPON TODAY for full information on money making items "by Thermos, TM" with organization discounts.

THERMOS DIVISION
 KING-SEELEY KST THERMOS CO.
 NORWICH, CONNECTICUT

THERMOS DIVISION, Dept. AF
 King-Seeley Thermos Co.
 Norwich, Connecticut

Please send me immediately full details of your money making items and special organization discounts.

NAME _____
 STREET _____
 CITY _____ ZONE _____ STATE _____
 Check here if writing for an organization

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU
 APIE SAVO NAMO INSULIACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY
 3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272
 STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Naujienų Antroji Dalis

NR. 651 CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS XIX METAI

A. ILGARCBIS
 NEIK SU VELNIU OBUOLIAUTŲ!

Praeitais metais mūsų spaudoje daug buvo rašyta ir pasiginčyta dėl vad. kultūrinio bendradarbiavimo su okupuota Lietuva. Ir ne tik spaudoje šį klausimą svarstė, bet ir draugijų susirinkimuose bei privačiuose pasikalbėjimuose ši — kultūrinio bendradarbiavimo — tema buvo labai aktuali.

Berods, visi, be politinių nusistatymų skirtumo, bendradarbiavimo sąvoką vienodai suprantame ir būtent, kad jis — bendradarbiavimas — reiškia vienas kitam pagalbą, patalpininkavimą, vienkū ar kitokių paslaugų atlikimą. Žodžiu, visi vienodai suprantame, kad bendradarbiavimas negali būti tik vienos šalies paslaugos, talka kitai šaliai, nes toks santykiavimo būdas būtų laikomas patarnavimu arba net tarnavimu.

Bendradarbiauja ne tik valstybės politinėje, ekonominėje dirvoje, bendradarbiauja mokslo, meno ar kitos draugijos bei institucijos ir net atskiri žmonės mokslo, meno, sporto ar kitose srityse. Betgi tikrąją prasmę bendradarbiavimas visuomet būna paremtas ne vienašališkumu, bet abipusiškumu, nuosirdžiu sutarimu ir tų sutarimų vykdymu. Kai tik sutarimai nevykdomi, nesilaikoma sutarčių, tai tada ir bendradarbiavimas nutrūksta.

Dabar keli sakiniai dėl valstybių bendradarbiavimo: 1920 m. spalio mėn. Lietuva atsiskirkė sąlyginai bendradarbiauti su Lenkija, kol Lietuvai nebus atitaisyta padarytoji skriauda, t. y., gražinta pagrobtoji Lietuvos sostinė bei lietuvių gyvenamoji teritorija. Tokio nusistatymo Lietuvos vyriausybės laikėsi visą laiką, kol Lenkija, susidariusi jai palankiai politinei konsteliacijai, ultimatumu privertė Lietuvą užmegsti tariamuosius normalius valstybinius santykius ir pradėti bendradarbiauti.

Politinės partijos, mokslo ar kitokios draugijos, savo valstybėje ar tarptautinėje plotmėje, bendradarbiauja viena su antra tik tada, kai antroji šalis vienodai įsipareigoja pirmosios šalies atžvilgiu ir kai tuos įsipareigojimus, pasižadėjimus vykdo.

Kai kas yra linkęs jau laikyti bendradarbiavimu priverstinį asmens santykių palaikymą su valstybės pareigū-

nais, įstaigomis, rašant į jas pareiškimus ir t.t. Tokio bendradarbiavimo neišvengia net kalėjimų kaliniai ir jie būna verčiami kalėjimo sąlygų "bendradarbiauti" su kalėjimo administracija.

Kartais kalinių atstovai pateikia kalėjimo viršininkui kalinių reikalavimus dėl kalėjimo vidaus tvarkos, maisto ir t.t. ir grasina, neišpildžius jų reikalavimų, bado streiku. Tokios rūšies "bendradarbiavimą" yra net praktikavę Vorkutos kaliniai, bet tokio "bendradarbiavimo" pradininkus bolševikinis saugumas be gailėsčio išžudė.

Savitarpinis valstybių bendradarbiavimas arba bet kurios valstybės mokslo ar meno įstaigų bendradarbiavimas su kitos valstybės panašiomis įstaigomis turi visai kitokią pobūdį, kaip politinių emigrantų bendradarbiavimas su okupuoto krašto agentais arba jų priežiūroje arba apsaugoje su kitais lietuviais.

Valstybių globojamos mokslo ar meno draugijos, pradėję bendradarbiauti su Sovietų Rusijos įstaigomis, būna apsaugomos valstybių, kad joms bendradarbiaujant nebūtų pažeistos sutartos sąlygos ir, apskritai, ginami jų interesai. Kaip priverstinį santykiavimą su vieno ar kito krašto administracija nelaikau politiniu bendradarbiavimu, taip pat nelaikau politiniu bendradarbiavimu su Lietuvos okupantu, siunčiant per okupantą įstaigas laiškus, siuntinius, nes čia būna tik santykių pa-

(Nukelta į 2 pusl.)

Dienu Skeveldros

1
 Uža lango baltutėlė žiema. FM tarpuos tarp plokštelių praneša meteorologijos žinias: temperatūra žemiau 0. O pro langą — ..giedra-giedra! Ir rašyk tu žmogau, apie dalykus, kurie... ir karšti, ir nebalti kaip žiema!

2
 Kodėl mes bijome visų metų balanso? Iki šiolei neužtikau praėjusių metų nuostolių ir laimėjimų. O vieno Vliko linkėjimus (naujųjų — 1963-ųjų) metų progą neužtenka. Juoba eina dienos praeitin grubion ir... perdėtos viltys triuškinančios.

Ko-jau-ko, bet pasigedau 12 (ne: apaštaly, bet: protestantų!) Zinia, ne religine prasme) pareiškimo įvertinimo. 12 pasisakė prieš Kultūros (ne kultūrišką) Kongreso rengimą. Juoba eina dienos praeitin grubion ir... perdėtos viltys triuškinančios.

3
 Beje, kai iš metų perspektyvos žiūri, tai prieini išvadą, kad mes jau... tremties bijoje. Perbėgu per praėjusių metų dailės kūrinius, ir kas tremtinė? Kas tremties tema!

4
 Čiuciuoja-lūliuja (rutina) r-a-m-y-b-ė. Ačiu, kad Pet-ravinas, Jurgis Vaičaitis, Puzinas "pascvėrė" laiko temas, dabar jau — "abstrakcija".

Sausis-vasaris-kovas — štai

JAV LB apylinkių valdybos rinkimo metai. Jau iš daugier gausama žinios, kad — "sunkumai naują valdybą sudarant". O iš knygų lenyčių žvelgia "Lietuvių Dienos" (dar "Maironio metų"). Nr. "Lapkričio mėn". Ir str. apie "Pokaibį su JAV LB krašto valdybos pirm. St. Barzduku".

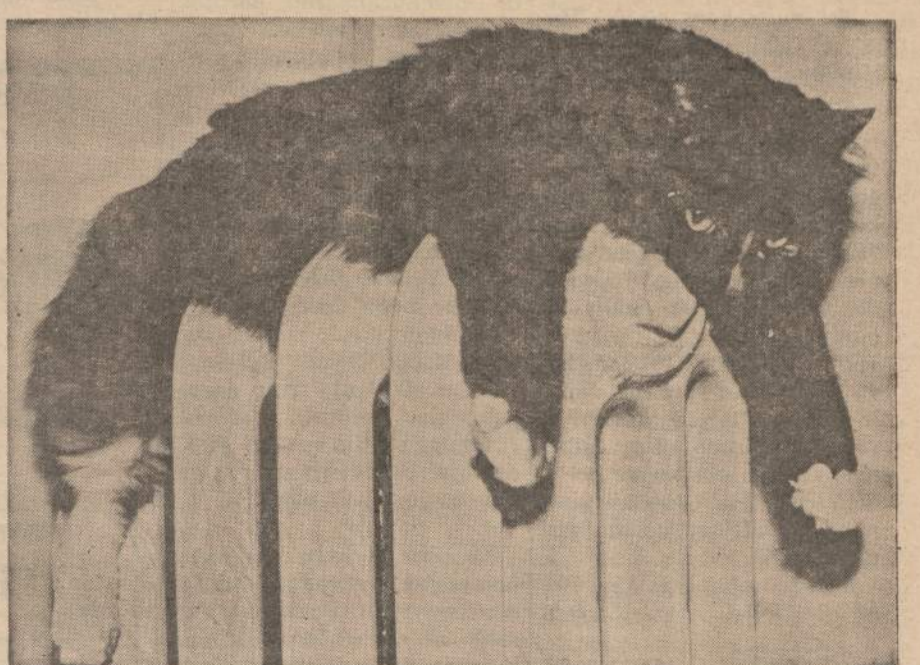
Čia (skeptiškai!) paskaitytina ištrauka:

— Kokia dėstosi PLB II-jo seimo darbų programa? Kaip rengiamas ją vykdyti?

— Pagal PLB konstituciją PLB seimus šaukia PLB valdyba. Antrasis seimas šaukiamas 1963 rugpjūčio 30, 31 ir rugsėjo 1 dienomis. Seimo vieta parinktas Kanados Torontas. Atskirų kraštų bendruomenės dabar renka savo atstovus. JAV Bendruomenėi numatyta 41 atstovas, ir jiems išrinkti dabar atliekami parengiamieji darbai.

Toronto pasitarime PLB valdybos pirm. dr. Sungaila supažindino su šaukiamos seimo darbų programa bei linkme. Be centrinių organų ir atskirų kraštų bendruomenių pranešimų, seimo programoj daug dėmesio būsią skiriama taip pat bendruomenės finansų ir Lietuvos laisvės kovos klausimams. Finansų klausimas aktualus, nes bendruomenė, palikta be pinigų, kitiems pasirinkus riebesnius kėsnius, negali atlikti jai tenkančių gyvybinių uždavinių. Taip pat pasitarime buvo konstatuota, kad atskirų ... ir t.t. ir t.t.

(Nukelta į 2 pusl.)

Įleistas į vidų iš lauko, kur šaltis siekė 12 laipsnių žemiau nulio, Puss katinas tuoj užsilpo ant radiatoriaus atšilėi Ottawoje, Ont.

Dienų Skeveldros...

(Atkelta iš 1-mo spl.)

Ar čia neprimena namų (nuo stogo pradendant) statybos?

5

Iš savo atšlaimo į "tarptautinius vandenis". Kiek mūsų pietų kaimynas, lenkai, turi tremtyje spaudos? Pasirodo, kad Vakaruos išeina 7 dienraščiai, 3 laikraščiai 2-3 kartus per savaitę, 28 savaitraščiai, 11 dvi-savaitraščiai, 32 mėnraščiai, 7 dvi-mėnraščiai, 11 kas trys mėnesiai, 1 kas pusė metų, 4 periodinei kas 2 metai. Viso 108.

Geografiškai pasiskirsto šitaip: Argentina — 2, Australija — 2, Brazilija — 3, Kanada, 3, Čili — 2, Prancūzija — 11, V. Vokietija — 2, D. Britanija — 33, Italija — 2, N. Zelandija — 1 ir JAV — 47.

O dabar — kiek lenkai turi vyskupų? Geriau kiek lenkų vyskupų dalyvavo Romoje per visuotinį susirinkimą? Ir taip.

27 iš Lenkijos, vienas iš Italijos, 10 (lenkų kilmės) iš JAV, 2 iš Brazilijos ir 1 Rodezijos.

Kaip "Kultura" Nr. 1-2 pastebi, prope 2 kartus pripažino *de facto* Oderio-Neisės liniją. Be to, lenkai vyskupai iš vad. atgautųjų sričių padarė intervenciją, kad Anaunazio Pontificio skiltyse tos žemės ateity būtų lenkams įrašytos.

6

Skaitau pastabas apie "The Soviet Revolution" (Raphael R. Abramovitch, N. York, 1962). Ir kiek bolševikinė kontr-revolucija jau atsėjo žmonių aukomis? Ogi — 9 milijonai žuvo per pilietinį karą, 5 milijonai per pirmąjį — 1921 — 1923 metų — badą, Stalino ūkinis kolektyvizavimas pareikalavo (vien per 1932-1933 metus) 10 milijonų gyvybių, be to, 1934-1939 metų "valymai" — per 500,000 aukų ir II Pasaulinio Karo metu (o karas kilo dėl Stalino intrigų!) — 30 milijonų.

Tai *auka* komunizmui Rusijoje. O kiek "inašo" ir aukas iš okupuotųjų kraštų?

7

Bolševikinėje Rusijoje plinta ne tik asmenybės (anksčiau: Stalino, dabar: Nikitos) kultas, bet ir... ožkų kultas. "Ekonomičeskaja Gazeta" praneša, kad Voronežo apygardoj yra per 200,000 "individualinių" ožkų ir... 2 "kolektyvinių" ūkiuos (1945 m. buvo 17,000 ožkų "buožių" žiniai ir 5,000 "tarybinių dvaruos"). Pasirodo, ožkos laikomos ne vien dėl pieno, bet ir dėl vilnos. "Ek. Gazeta" alinamuoja, kad "nuganoma visi užkampiai" ir "skarutės iš Voronežo" plinta po visą Rusiją ir "toliau". J. Cičenas

Ne pirmasis rusų emigrantas Azefas bendradarbiavo su caro saugumu. Po 1831 metų sukilimo, ypač Prancūzijoje, atsirado daug politinių emigrantų iš Lietuvos ir Lenkijos.

NEIK SU VELNIU...

(Atkelta iš 1 psl.)

laikymas su savo artimaisiais, kadangi abi šalys žino, kad jie yra sekami Sovietų Rusijos saugumo organų bei stro-piai prižiūrimi cenzūros. Čia vyksta ne bendradarbiavimas, bet daugiausia labdaros darbas, kad giminei draugui palengvinti nelaisvės dalį.

Vadinamojo "kultūrinio" bendradarbiavimo su okupuotu šalininkai savo sukauptą energiją galėtų išnaudoti ir kitoms reikalmis: 1. rūpintis, kad labdaros darbas, kaip visose civilizuotose valstybėse yra, būtų ir į okupuotą Lietuvą atpalaiduotas nuo plėšikiškų muių, 2. pamėginti išrūpinti iš okupuoto abipusišką pasikeitimą lietuviškais spaudiniais (knygomis, žurnalais), muzikos kūriniams ir t.t. Mano giliu įsitikinimu, šie aukščiau pažymėti uždaviniai ne tik jų visą energiją sunaudotų, bet dar jų neįvykdytų, kol okupantas bus iškraustytas iš Lietuvos.

Kada jau reikia ieškoti būdų bendradarbiauti per Sovietų Rusijos saugumą, tai tada jau ir prasideda *vienašališkas bendradarbiavimas su Sovietų Rusijos valstybės saugumo organais*.

Politinių emigrantų istorijoje vienašališko bendradarbiavimo su saugumo organais ryškiausias pavyzdys buvo Jevno Azefas, kurio pavardė paliko bendrinui išdaviko vardą. II pasaulinio karo metu iškilo Quislingas. Šios dvi pavardės dabar visai atstoja išdaviko sąvoką. Azefas rusų caro policijai įdavinėjo socialis revoliucionierių partijos kovos grupės narius, pats vado-dovaudamas tiems grupės nariams. Caro saugumas Azefo judošišką darbą riebiai atlygindavo, todėl jis stengėsi abiem pusėm šį tą "naudingo" atlikti, kad ilgiau galėtų naudotis gerai apmokamu darbu. Pagaliau V. Burcev išaiškino Azefo "bendradarbiavimą", o jo niekiškų darbų biurisi dabartinės kartos.

Anot žymaus rusų socialistų revoliucionierių partijos veikėjo M. Višniako, vienas pirmųjų rusų inteligentų pradėjęs bolševikams talkinti prof. A. Jaščenko, kuris taip pat vienas pirmųjų, progai pasitaikius, negrįžęs į Sovietų Rusiją. Betgi jis, ir palikęs užsienyje, redagavęs bolševikinį piršlybinį žurnalą Nakanune. Vėliau dirbo Lietuvos univ. ir buvo artimas Lietuvos diktatoriui A. Voldemarui (M. Višniak, Dan proslomu 1954 m. 171 psl.) Nuo savęs galiu dar pridurti, kad A. Jaščenko ne tik prof. A. Voldemarui artimas buvo, bet ir savo žmoną jam perleido.

Ne pirmasis rusų emigrantas Azefas bendradarbiavo su caro saugumu. Po 1831 metų sukilimo, ypač Prancūzijoje, atsirado daug politinių emigrantų iš Lietuvos ir Lenkijos.

Šie emigrantai sugebėjo nu-teikti Prancūzijos visuomenės nuomonę prieš caro Mikalojaus I žiaurią politiką Lenkijoje ir Lietuvoje. Atsirado Prancūzijoje rusas politinis emigrantas Jokūbas Tolstojus, kuris ne tik politines žinias pranešinėjo jo didenybės imperatoriaus kanceliarijos III skyriui, dabartine terminologija kalbant būtų NKVD arba MVD. Savo darbavimams J. Tolstojus skundėsi, kad Prancūzijoje esą ne viską galįs sutvarkyti pinigais ir apginti rusų caro politiką. Jo pastangos nuėjusios niekais, kadangi buvusi Prancūzijoje išspausdinta pašaipei Mikalojaus I biografija.

Kaip dabartinės okupacijos rėmėjai Lietuvoje, taip ir anuometinės carų politikos rėmėjai, stengiasi palenkti Vakarų Europos visuomenės nuomonę, pvz. J. Tolstojus stengėsi piešti prancūzų spaudoje palaimingą Lenkijos gyvenimą, tvirtindamas, kad Lenkija 1813 m. buvusi skurdi, nelaiminga, neturtinga, o 1836 m. esanti jau klestinti (E. Tarle, Sočienija VI t. 574-601 psl. 1959 m.)

Po I pasaulinio karo bolševikų čekistai ne tik yra nužudę, pagrobę rusų politinių emigrantų, bet kai kuriuos ir parsiviliojo dirbti propagandinį darbą. Geriausias pavyzdys bus rašytojas Ilja Ehrenburg arba romano Petras I autorius Aleksiejus Tolstojus.

Sovietų Rusijos agentai, kaip ir kitų šalių agentai, ieško *vienašališko* "bendradarbiavimo" galininkų, t. y., žmonių, kurie Rusijos saugumo įstai-gų uždavinius sutiktų vykdyti. Jie tokių bendradarbių pasirenka iš žmonių su įvairiomis charakterio silpnėmėmis. Prieš pat II pasaulinį karą Vokietijos pasiuntinybės diplomatas baronas Rudolf von Schelha, susipainiojęs piniginiuose reikaluose, praktovėjęs gerą sumą pinigų, buvo tuoj pagautas į Sovietų saugumo žabangus (Ladislav Farago, Burn After 1961 m. 129 psl.).

Lietuvos okupantams dažnai "bendradarbiai" pasitar-nauja ne vien dėl pinigų, bet

ir dėl savo savotiško būdo, t. y., garbėtroškos, grafomanai ir t. t. Ryškiausias šio meto pavyzdys yra dr. A. Margeris, kuris savo knygoje "150 Dienų Tarybų Lietuvoje" pasakoja tokius garbėtroškos patirtus lankymosi džiaugsmus okupuotoje Lietuvoje: "Fotografijos ir kino aparatai ryte ryja mus visus, ir mes pasitikame negatyvuose, iš kurių išeisime nuotraukomis, bei filmais ir būsimė rodomi televizijoje Lietuvos žmoniems, nes jie nori mus matyti, kaip mes norime matyti juos... (22 psl.) Toliau jau isteriškas daktaro šauksmas", "O, viešpatie, kiek daug įžymybių atėjo pasilikti! To visai nebuvo, kai atvykau Lietuvon su grupe Susivienijimo Lietuvių Amerikoje... (23 psl.)

Okupuotas Lietuvos agentai žmonių psichologiją gerai pažįsta ir ieško svetur nevykėlių lietuvių "rašytojų", "žurnalistų", juos okupuotoje Lietuvoje paliaupsina, išspausdina knygiukstę ir tada grįžę į laisvą kraštą stengiasi atsidėkoti okupantui.

Vienas ekskursantas, dr. Margeris, nuykęs į Palangą, pamintėtoje knygoje rašo savo įspūdžius apie Birutės kalną: "Viršūnėje kryžius akių nerėžo, nei širdies negraudena (Idomu kas A. Margerui širdį graudentų?, mano klausimas), nepykina, nes čia seniai juo nėra (159 psl.) Mal, kokių laimėjimų okupuotoje Lietuvoje yra atsiekę!

Lietuvai esant Rusijos carų okupacijoje buvo politinių emigrantų, kurie kraštai ilgė-josi tėvynės, troško kovos, revoliucinio darbo ir jie slapta veržėsi grįžti, pavyzdžiui S. Konarskis (sušaudytas Vilniuje), Valančius (pakratas Gardine) ir kt. Iš mūsų emigracijos meto paminėtinas J. Dautantas.

Jie ieškojo sąlyčio su krašto gyventojais, troško vadovauti kovai su okupantu, bet jie nėjo pas okupanto agentus, neprasė jų molonės, jie turėjo didelį garbės pajautimą. Žinoma, žinote, kad caro meto Rusijoje ir vėliau diktatūrinuose kraštuose politi-

(Nukelta į 3 psl.)

DABARTINIS...

(Tęsinys iš 10-to psl.)

nimis išrovė, yra niekuo neįrodyta šneka", rašo Šlusnus. Paprastai, kada žmonės išmiršta, su jais dingsta ir vardai-pavardės, kokias jie turėjo. Iš kur tad tokia daugybė senprūsiškųjų vardų-pavardžių, jei jų nešiotojai, kurių gausu visur Vokietijoje, tariamai jau Riterių ordino buvo išnaikinti? — klausia autorius, ir pats šitaip atsako:

"Ordinas turėjo jam pavestą uždavinį Prūsus sukrikščioninti ir jų atsivertimą užtikrinti. Nes daug kas jau anksčiau tatai bandė daryti be pasisekimo. Tatai buvo imanoma padaryti tik kraštą atveriant kultūrai ir jį apgyvendinant krikščioniškais kolonistais, ir šiuo reikalu Riterių ordinas turėjo daug patyrimo. Jam nė į galvą neatėjo senusis čiabuvis gyventojas germanizuoti. Vėliau atsiradusios "Volkstumspolitik" (tautųbių politikos) tada niekas dar nežinojo".

Nors ilgas, 50 metų trukęs nukariavimo karas nuo 1230 iki 1283 metų iš abiejų pusių buvo vedamas su žiauriu atkaklumu, rašo Dr. Schlusnus, tačiau "nė vienas prūsas nekrito kardo auka, jei priėmė krikščionybę". Štai dėlko dar šiandien šimtai tūkstančių Rytprūsių gyventojų tebeturi senprūsiškas pavardes ir didžiojasi priklausą prosenoviškai šeimoms ir tautos tradicijai. Štai tokie pavardžių pavyzdžiai kaip Dagott, Dargel, Gause, Kantel, Katoll, Maraun, Politt, Romeike, Sahn, Supplitt, kaikurios šiandien tebekambančios senovės prūsų bajorų pavardės kaip Braxein, Kalnein, Perbandt, Saucken ir t. t. Penkioliktame šimtme-tyje senųjų prūsų skaičius tebebuvo nemažesnis, kaip įkurdintųjų vokiečių. Kiekvienas Rytprūsiose gimęs savo gyslose turėjo prūsiško kraujo, rašo autorius.

Prūsų kaimynystė su gotais ir germanais

Tų laikų istorikai prūsus vaizduoja kaip "didelius, tvirtus žmones su mėlynomis akimis, raudonais veidais, nekirtomis barzdomis ir ilgais palaidais geltonais arba raudonos spalvos plaukais". Jų charakterio savybės minimos: iš prigimimo talkingi ir labai sveltingi, laisvę mylintys ir narsūs. Ypačingai mėgsta žemdirbystę. Taip pat buvo geri arklių augintojai.

Nuo 1000 metų prieš Kr. prūsai prie Vyslos buvo germanų kaimynai, kuriuos jie buvo išstūmę kitapus upės. Apie 300 metų pr. Kr. Vyslos krašte gyveno *bastarnai* ir *skitai*; apie 100 metų pr. Kr. čia priartėjo *ragiai*, *burgundai* ir *vandalai* ir apie Kristaus gimimo laiką juos pasėkė *gepidai* ir *gotai*, kurie persikėlė per Vyslą išsiplėtė iki Pasargės. Kai prasidėjęs tautų persikilnojimui apie 3 šimtmetį po Kristaus gotai išsi-

kraustė į pietų rytus, senprūsiai vėl grįžo prie Vyslos ir vietomis net kitapus Vyslos. Esama daug liūdinių apie šimtmečius trukusį bendrą su-gyvenimą (Siedlungsgemeinschaft) su rytiniais germanais (Čia matyti autoriaus turima galvoje rytinius gotus, vizi-goths arba gudus. J. P.) tautų persikilnojimo gadynėje.

Senieji prūsai nesidavė įtraukiami į besikilnojancijų tautų srovę, o pasiliko savo tėvynėje. Vien tik Soldau-Neidenburgo krašte gyvenusieji *galindai* ištraukė kartu su gotais į Balkanus ir per Viduržemio pajūrius į Ispaniją. Apie santykius su germanų valstybėmis vėlesniais tautų kilnojimosi laikais liūdija žinios apie prūsų pasiuntinius ir pietus čia autoriaus, matoma, turima galvoje gotų karaliaus Italijoje Tautarickio laiškas Pabaltijo aiščiams, kitais žodžiais giminaičiams prūsams).

Pagaliau nuo 9 iki 11 amžiaus prūsų kraštą pradėjo puldinėti vikingai iš Švedijos ir Danijos. Kaip užkariautojai ir pirkliai jie įsteigė savo prekybos bazes: Trusso prie Elbingo upės (Drausų ežero), Viskautus ir Svendlundą Sambijoje, Linkūnus prie Tilžės. Saxo Grammaticus praneša iš 1200 metų, kad jie Sambijoje ir pasilike.

Vis tik Ordinas buvo didžiausias priešas

Mozūrų kunigaikščiui Konradui 1224 metais į talką prieš prūsus pasikvietus vokiečių kryžiuočių Ordina ir nuo 1230 metų šioms prie Vyslos įsikūrus, "per daugiau kaip du šimtmečius savo pagrindinę žemę (Kerngebiet) plačiu puslankiu apsupusios prūsų gentys — *sasai* ir *galindai* Pietuose, *sūdaviai* ir *nadraviai* Rytuose, skalviai (Schalauen) Šiaurėje apsigynimo kovose (prieš vokiečių Ordina. J. P.) sėkmingai atsilaikė: Rytuose prieš naujai atsiradusią rusų, nuo 1000 metų palaipsniui su-slavintą Variagų valstybę, kuri tris kartus vienuoliktajame šimtmečyje ir dar sykį tiek pat kartų 13-me šimtmečyje puolė Vakarus. Pietuose prieš skersai Narevo upę į šiaurę besiveržiančias mazūrų-lenkų gentis, kurių spaudimas nuo 1200 metų darėsi smarkesnis, o vokiečių Ordiniui pradėjus žygius, perėjo į smarkius puolimus, devykis kartus laikotarpyje nuo 1246 iki 1278 metų. Nežinrūtino, to karo tarp Ordino ir Prūsų pabaiga dar ilgą laiką nebuvo aiški, ir stebėtina laisvės meilė bei atkaklus narsumas, kokių prūsai dar penktias dešimtis metų savo 2000 metų senų tėvynę, gyvybę ir tikėjimą iš visų pusių gynė, ir šiandien tebėra viena pagrindinių Rytprūsų charakterio savybių, kurios niekada nebuvo išnykusios". (psl. 264).

Vokiečių kolonizacija ir prūsų sukilimas

Kalbėdamas apie ordino pradėtą Prūsų krašto kolonizavimą, autorius paaiškina, kad pradžioje atsikėlė ponai riteriai iš visų vokiečių žemių ir iš Ordino gavo įsikūrimui didelius dvarus. Gana anksti taip pat pradėjo atsikelti pirkliai ir amatininkai, kurie buvo apgyvendinti pilių apsaugoje naujai pastatytuose miestuose. Tik jau visą kraštą "nura-minus" (nach der Befriedung), 1285 metais prasidėjo (vokiečių) valstiečių įkurdinimas.

Didysis vokiečių valstiečių plūdimas iš žemutinės Vokietijos, Vestfalijos, žemutinės Saksonijos, Liubeko krašto, Holsteino, Meklenburgo ir Pomeranijos prasidėjo jūromis; iš vidurinės Vokietijos, aukš-tutinės Saksonijos, Meissen ir Silezijos žemės keliais. Iki 1350 ta srovė tęsiasi be per-

traukos. Nusveriančioji šių naujakurių dalis buvo kilusi iš Elbės upės naujai apgyventos šalies.

"Labai rūpestingai ir teisiškai pagrįstai pravedant kolonizaciją, prūsų valstiečiai iš savo gyvenviečių nebuvo išstumiami, o naujieji kaimai buvo įsteigiami nenaudojamo-se arba apleistose žemėse, dažnai greta prūsiškųjų, kaip pavyzdžiui yra Deutsch Thierau šalia Preussisch Thierau, Deutsch Eylau šalia Preussisch Eylau..."

Prūsų valstietis pradžioje buvo sulygintas su vokiečių kolonistais, tačiau didžiąją dalį lygių teisių po 1262 metų Prūsų sukilimo prarado. Bet su laiku tie skirtumai vėl išsilygino...

Antplūdžiui iš Vokietijos palengva išsėkus, prasidėjo plataus vietinių įkurdinimas, kuriame, žinoma, ir prūsai naujakuriai dalyvavo, taip kad (Tęsinys 12-me psl.)

NAUME LIONAITE

MIELI LIETUVIAI!

Mes, trys Lietuvos dukros — aš, Naumė ir mano draugės Aušrė ir Skardė — senai ir ilgai gyvenę, bet nepasėję, buvę išvietintos, ilgai ir plačiai keliauję, pastangomis Nado Rastenio, pasiekėme lietuviškiejį Čikagą ir viešime "Naujienose".

Mes norime atvykti į jūsų namučius ir papasakoti jums savo šurpulingus pergyvenimus senovės tramtyje. Iš mūsų sužinosite apie tais laikais esantį Bangpūžio dvarą Baltijos duigne, malonią Ravinę, geruosius Ardūnus, mūsų gimtinę — Žvyrinę, tų laikų Lietuvą ir didingas "Trijų Rožių šventės" apeigas.

Mūsų kelionė į Jūsų namučius, buvusi \$5.00, dabar tik \$3.00. Prisijūdami ar sumokėdami "Naujienoms", 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill., leisite mums atvykti ir viešėti pas jus.

Iki mielo pasimatymo,

NAUME LIONAITE

DONALD PETKUS ANTHONY PETKUS

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

GRovehill 6-2345 TOWNhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom koplyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$990.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti koplyčioje.

GRAZIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS

MASINOMS PASTATYTI AIKSTĖ

Lietuviams teikiama šios rūšies potarnavimus 30 metų.

11 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, FEBRUARY 2, 1963

DABARTINIS PRŪSAS APIE SENUOSIUS PRŪSUS

"Preussisch Littauen" iki praėjusio šimtmečio vidurio tebebuvo Rytprūsių provincijos šiaurės rytų dalies oficialus vardas

Münchenė, Bavarijoje, išeinančiame mėnesiniame, Rytų Europos reikalams skirtame, Edmund von Gordon redaguojamame žurnale "Der Europäische Osten" (Europos Rytai) praeitų metų liepos-rugpjūčio mėn. numeryje 88/89 yra viena savotiškai įdomi šių dienų prūsų Dr. Walter Schlusnus studija bei pasisakymas apie senovės prūsus, ir kas yra šių dienų prūsai.

Ilgame rašinyje, kurs užima to žurnalo 9 puslapius, Dr. Schlusnus išvedžioja kaip iš senoviško lietuviško-kuršiško prūsų išsivystė naujoviskasis "preusse" arba "Ostpreusse", su 40-45 nuosimėiais išlikusio senoviško prūsų kraujo, su žymia dalimi išlaikytų gerųjų senovės prūsų charakterio bruožų, bet su vokiečių kalba ir gerokai suvokietusia galvosena. Akivaizdus pavyzdys yra pats šios studijos autorius, kurs net vokiečių kryžiuočių Ordina išveda kaip senprūsių geradarį — tikėjimo, kultūros ir valstybingumo nešėją.

"Ir olandai, prancūzai, škotai, sveicarai, zalcburgiečiai:

JIE VISI PAVIRTO RYTPRŪSIAIS"

Auch Holländer, Franzosen, Schotten, Schweizer, Salzburger: Sie Alle wurden zu Ostpreussen — tokia antraštė Dr. Walter Schlusnus pavadino savo studiją, kuri yra padalinta skyriais: Tebėra "prūsų" kalba (Est gibt eine "preussische" Sprache). Prūsai šiandien tebegyvena. Prūsų ir germanų kaimynystė. Ordinas kolonizuoja vokiečius valstiečius. Imigracija iš visų pusių.

Skaityt Dr. šlusniaus studiją, įdomu sekti, kaip į visiems lietuviams — aukštaičiams, prūsams ar žemaičiams — lygiai rūpinus ir širdžiai brangius dalykus žiūri žmogus, kuriam nuo pat gimimo yra uždėti specifiški akiniai, kitais žodžiais, — kaip į tuos pačius lietuviškus dalykus žiūri Prūsų lietuvis, užaugęs ir mokslus ėjęs ypač suaktyvintos germanizacijos metais ir persunktas vokiečių kultūros. Beje, visame ilgame rašinyje nė vienu žodžiu neuzsiminta, ar senovės prūsai bet kokius santykius turėjo su Lietuva ir bendrai ar Lietuva iš viso buvo. Lietuva ir lietuviai visame rašinyje tik bene po vieną kartą prabėgčiom tepaminėti.

"Catechismus in preussischer sprach"

Studija pradeda Karlo Weinreich 1545 metais Karaliaučiuje senovės prūsų kalba išleisto Martyno Liuterio "Mazžojo Katechizmo" viršelio grafine reprodukcija (Catechis-

mus in preussischer sprach/und dagegen das deutsche. 1545) ir reprodukuotais Dešimties Prisakymų pirmaisiais sakiniais vokiškai ir prūsiškai.

Kas tada tuos senprūsių kalbos žodžius užrašė, nusiklausydamas iš ausies, pats pats tos kalbos nemokėdamas ir, be abejoj, jokios prūsų kalbos gramatikos bei rašymo taisyklių neturėdamas?

Alsakymą duoda pats tekstas, kur žodžiai bauriai sudarkyti, bet ir pro sudarkymus galima matyti, jog senovės prūsų kalbos būta turtingos ir skambios, turėjusios ir skambios, turėjusios vietą tarp žemaičių, kuršių ir lietuvių tarmių.

Tiesa, pati vokiečių kalba tame katekizme irgi nekokia. Štai tas sakinytis vokiškai ir prūsiškai (paimti iš 1561 m. Karaliaučiuje išleisto dvikalbio katekizmo):

Die Zehen Gebot
Wie sie ein Hausvater seinem gesinde einfeltiglich fürhalten sollte.

Das Erste Gebot
Ich bin der HERR dein Gott/du solst nicht andere Götter neben mir haben.

Stai Dessimton
Pallaipsai kai gi stans ains Butti Tāws swaismu seimian preigerbt turri.
Stas Pirmois Pallaips.
Tou niturri kittans Deiwas pagar miesz turritwei.

Prūsų kalba tebėra?

Sekančiame skirsnyje, pavadintame "Es gibt eine preussische" Sprache", Dr. Schlusnus dėl tos muziejinės retenybės taip pasisako:

"Müncheno miesto muziejuje kadaisė buvo galima matyti parodai išstatytą vieną rečiausių kalbos dokumentų, kurs šalia bažnytinio-istorinio uždavinio taip pat liudijo apie teisinių santykių tvarkymus Vokietijos rytuose.

Kai kurie parodos lankytojai galėjo stebėtis, kad bendrai tokia prūsų kalba yra buvusi ir kad prūsiškėji Rytprūsių prosenovės gyventojai, pagrindiniai prūsai, dar ta kalba Liuterio katekizmo turėjo mokytis. Tačiau ta maža, kvarto-formato, švabiskomis raidėmis spausdinta knygtelė nėra vienintelis liudininkas prūsų kalbos, kuri Senuosiuose Prūsuose buvo vartojama iki 17 šimtmečio pabaigos.

Kadangi labai didelė dauguma nebūtinai supratimo apie senprūsių praeitį, tenka priminti, jog prūsų kalba nėra nebuvo slavai. Senprūsių kalba, kaip ir tos kalbos savininkai prūsai nėra lenkai ir nebuvo slavai. Senprūsių kalba drauge su lietuvių, kuršių ir latvių kalbomis) sudaro indo-germanų tautų šeimos baltų kalbos šaką. Kalbos at-

žvilgiu tik termiškai skirtingi, senieji prūsai (Preussen) sudaro Baltų vakarinį kamieną. Nuo Bronzos gadyinės (1000 m. prieš Kristų) jie gyvena krašto plote nuo Vyslos iki kitapus Nemuno, gilyn į rytus iki Nemuno alkūnės (Njemen-Knie) ir į pietus iki Narėvo, kas iki pat istorinių laikų yra įrodyta tenai randamais kapinynais ir archeologinėmis iškasenomis".

Dr. Schlusnus pabrėžia, kad senprūsių palikuonys savo tėvynės krašto — Rytprūsių ir Vakarinių Prūsų iki pat 1945 metų niekada nebuvo apleidę. Juo labiau jų krašte niekada nebuvo jokia minėjimo verta slavų genčių grupė apsigyvenusi. Dėlto ir lenkai tiek pat pretenzijų (į prūsų žemes) negali turėti, kiek ir olandai, anglai, prancūzai ar sveicarai, kadangi ir jie yra dalyvavę Prūsų kolonizavime.

Daug svetimų kojų
trypė Prūsų žemę

Ne tik priešistorinių laikų tyrinėjimai, bet ir rašytoji istorija pateikia apščiui liudininkų, su koku stebėtinu atkaklumu prūsai laikėsi savo gimtosios žemės, kiek daug tautų ankstybosios istorijos laikais sudužo atsimušę į jų sienas — kiek daug svetimų armijų jau istoriniais laikais per prūsų žemę praėjo: gotai, vandalai, vikingai — vokiečių ordinas, lenkai, švedai, prancūzai, rusai. Nė vienam nepasisėkė šioje erdvėje ilgesniam laikui apstoti, išskiriant vokiečių ordiną ir jo atgabusius daugiausiai vokiečius kolonistus. Girdi, tuo būdu (per vokiečių ordiną) Senprūsiai buvę įtraukti į naują gyvenimą ir kultūrą — į vokiečių reičą, ir iš prūsiškųjų senųjų čiabuvių bei naujųjų kolonistų išsivystė nauja prūsiškai-vokiška gentis (Stam), Rytprūsių žmogaus tipas.

Panslavizmas pradėjęs prūsų žemes skverbtis po to, kai, Napoleonui Prūsiją okupavus ir išėjus į pragaištingą žygį prieš Rusiją, vienas į Paryžių emigravęs lenkų rašytojas bandęs jam įkalbėti, jog Prūsija, Pamarėliai ir Silezija visi esą germanizuoti slavai. Tą mintį pasigavęs Aleksandras I savo didrusiškai politikai, ją pasinaudojęs lenkų nacionalizmas, jo dabar pasi-

stveręs bolševikiškasis imperializmas.

Prūsai ir šiandien tebegyvena

Die Pruszen leben noch heute", užvardija autorius sekantį savo rašinio skirsnį, per daug vokiečiams pataikaujantį nudailindamas vokiečių (kryžiuočių) ordino vaidmenį. Girdi, "Rytprūsiose visiskai nebuvo germanizacijos (vokietinimo) ir nacionalizmo aistrų, o visas reikalas ėjęs tik dėl krikščionybės ir valstybinės santvarkos, dėl krašto kultūros ir liaudies gerovės, dėl tolerancijos, tėvynės ir laisvės!" Pats Imanuelis Kantas, vienas geriausių Rytprūsių žmonių tipo pavyzdžių, senprūsių ir skotų protėvių ainis, sakydavęs: "Svarbu ne tai, ką gamta iš žmogaus padaro, bet svarbu ką pats žmogus iš savęs padaro".

Esą, nebūs perdėta tvirtinti, kad dabartiniai Rytprūsiai gyventojai savyje turi maždaug 40 iki 45 nuosimėių senprūsų kraujo. "Legenda, kad Ordino riteriai senuosius Prūsų žemes gyventojus prūsus su šak-

(Tęsinys 11-me pusl.)

GRADINSKAS
Jei nori pamatyti
DAUG
TV, RADIJŲ, FONOGRAFU,
MAGNETOFONU, TAI TIK...
J. G. Television Co., 2512 W. 47 St.
FRontier 6-1998
Parduodam • Taisom • Sekm. užd.

WE SPECIALIZE in
Garages
FRAME OF BRICK OR CONCRETE
NO JOB TOO LARGE OR TOO SMALL
RECREATION ROOMS
BASEMENT ROOMS
Dormers • Attic Rooms
NEW PORCHES
ROOM ADDITIONS
New Overhead Doors
No Middleman! Deal Direct with
Lumber Co. — order Now & Save!
NO MONEY DOWN!
PAYMENTS TO
SUIT YOU!
NO WAITING... IMMEDIATE SERVICE
Serving Chicago & Suburbs for 45 Years!
We don't think we can be
undersold on quantity or
price... try to not see.
FREE during this Sale
• DISCOUNTS ON ALL
• FREE ESTIMATES
• NO OBLIGATION
OUR REPRESENTATIVE WILL CALL
DAY OR NIGHT—NO OBLIGATION
City
BUILDING and
LUMBER CO.
2301 S. PULASKI RD.
PHONE for
FREE ESTIMATE
1-3010

Literatūra ekonominiiais klausimais
Turime įdomias ir ekonomistams būtinas medžiagas apie Amerikos lietuvių ekonominį gyvenimą. Egzempliorių skaičius nedidelis. Anksčiau atsiliepusieji pirmieji gaus. Turime:
1. AMERIKOS LIETUVIŲ PREKYBOS BUTŲ VEIKLA, 70 puslapių. Išleido Amerikos Lietuvių Ekonominis Centras. \$1.00
2. ZINIAKASTIS NR. 3. Amerikos Lietuvių Ekonominio Centro leidinys, 1933 m., 96 pusl. \$1.00
3. AMERIKOS LIETUVIŲ EKONOMINIO CENTRO PROTOKOLAI IR REFERATAI, Am. Liet. Ekonominio Centro leidinys, 1933 m. 88 psl. \$1.00
Kas iš karto užsisakys visas tris knygeles, tai galės jas įsigyti už \$2.00. Pinigus prašome siųsti tokiu adresu:
NAUJIENOS
1739 So. Halsted St., Chicago 8, Illinois

10 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, FEBRUARY 2, 1963

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS SILEIKIS

MIRĖ SKULPTORIUS LAWRIE

Sausio 23 d. Easton ligoninėje mirė išgarsėjęs skulptorius Lee Lawrie, sulaukęs 85 metų amžiaus. Gimė 1877 m. Vokietijoje Rixdorf mieste. Į JAV atvežtas buvo mažas berniukas. Eidamas 14-tus metus Chicagoje jau dirbo skulptoriaus Henry Parker studijoje kaip mokinys. 1893 metais rengiant Kolumbijos parodą Chicagoje jisai padėjo gaminti statulas pastatui, kuris dabar yra paverstas Mokslo ir Pramonės muziejumi Jackson Parke ir kitokias skulptūrines dekoracijas. Vėliau įstojo į garsaus tais laikais skulptoriaus Augustus Saint Gaudens studiją, kurioje įsigijo daug praktikos monumentalioje skulptūroje.

Lee Lawrie pagamino buvusio JAV prezidento Franklin D. Roosevelt biustą, iš kurio buvo nukaltos sidabrinės 10 c. monetos su Roosevelto galva. Plačiau žmonėms yra žinomas Lawrie kūrinys Rockefeller Center "Atlasas" New Yorke ir antras anksčiau atliktas stambus kūrinys Pawtucket, R. I. bibliotekoje reljefas "Antikikinė ir mūsų civilizacija". Šį darbą jis atliko dar 1900-1903 m. Lawrie dėstė skulptūros dalykus Yale universitete ir architektūros dalykus Harvardo universitete. Jisai buvo architektūros patarėjų komisijos narys Washingtone. 1933 m. prez. Hooveris jį paskyrė prie valdžios darbų — National Commission of Fine Arts. Prez. Trumanas Lawrie vėl pakvietė toms pačioms pareigoms 1945 m.

Be daugelio Lawrie atliktų monumentalinių paminklų ir architektūrinių dalykų, dar vienas stambus jo darbas, tai Amerikos žuvusiems kariams paminklas Manche, Prancūzijoje.

Skulptorius Lawrie buvo nepaprastų gabumų menininkas.

Edvard Munch paroda

Frumkin galerijoje, 545 N. Michigan Ave. ligi vasario 15 d. vyksta Norvegų dailininko Edvard Munch grafikos darbų paroda. Išstatyta apie 80 litografijų, medžio raizinių, afortų ir piešinių. Muncho kūryboje glūdi daug humanizmo, simbolikos ir mistikos. Iš jaunų dienų likęs be motinos, pakenktas daug vargo, iš vėlesnių dienų jo kūryboje atsispindi gausūs pergyvenimų aspektai. Jisai padarė didelės įtakos moderniosios grafikos srityje vokiečių ekspresionistams ir bendrai 20 šimtmečio dailininkams.

Nuomonės apie Amerikos parodą

Visa Chicago angliškoji spauda ir mes kritikavome Chicago Meno Inst. vykusių kasmetinę "Amerikos" dailės parodą, sukėlusią visuomenės pasipiktinimą. Chic. Daily News Roy Lichtenstaino "Live Ammo" komikų stiliaus plakatą taip apibūdina — "Tinka muziejui, kaip banano lupyna ant katedros altoriaus".

Instituto moderniojo meno kuratorius A. James Speyer teigia, kad kas yra išstatyta, padaryta sąžiningai. Galima sutikti, kad paroda nėra aukšto meninio lygio, bet ji kėrėjanti žiūrovą. Jis gina Reinhardto tūkstančių dolerių premijuotą juodą lentą. Sako, tapyta juodu ant juodo, bet juoda plokštuma turinti dviejų matavimų (dimensijų) kokybę, nes šis "pa-veikslas" sugeria žiūrovą. Bežiūrint į juodą sieną, akyse darosi tamsu — tamsa iš tikrųjų "sugeria" žmogų... "Pop art" (populiarioji dailė) yra nauja anti meno srovė — juokinga ir naivi josios "idėja". Tačiau kuratorius tvirtina, jog ši šaka tinkamai pavaizduojanti amerikiečių gyvenimą. Pvz., keptų kiaušinių lėkštė — "Pusryčių stalas" mums nieko nesako — čia kulinarijos reikalas.

Bendrai, žmonės atėję į parodą, pagalvoja, už ką tūkstantinės premijos duota? Rengėjai parodą gindami sako, kad viskas tvarkoje, dailininkai dirba rimtą darbą, tik tai beda, kad žmonės nesusingaudo meno dalykuose.

NEIK SU VELNIU...

(Atkelta iš 2-ro psl.)

niai kaliniai neprasė malonės, bet vilko savo sunkią kalinio dalią. Mes politiniai emigrantai tik daug pamokslų pasakome, kaip turi elgtis amerikietis su bolševiku, o kaip mes turime elgtis su okupuoto krašto agentais net nesiaikiiname. Žmonės, turinčios tvirtą charakterį, garbės pajautimą, sveiką moralės supratimą net saugamas vertina: caro Mikalojaus I metu, III skyriaus viršininkas (dabartinė prasme NKVD viršininkas) gen. Beckendorfas pasikvietė rusų dramos artistą Karatyginą, kuriam pareiškė, kad caras patenkintas jo vaidyba ir veikalais, bet, karjeros sumetimais, siūlė revoliuciją pajaukiančių sakinių prikergti. Artistas Karatyginas atsiskakė tautai padaryti, tada Beckendorfas, tiesdamas ranką, pasakęs, kad ligi šiol gerbęs jį kaip ta-

DAIL. ANTANAS TAMOSAITYS

"Aitvaro išdaigos"

lento žmogų, bet dabar gerbiąs ir kaip garbingą žmogų (Sindeny Monas, The Third Section 1961 m. 96 psl):

Bendradarbiauti su saugumo organais yra labai rizikingas darbas ne tokiems, kurie ieško pasipelnijimo ar kitokių gyvenimo malonumų ir kurių nesaisto net garbė bei moralė. Saugumui agentas naudingas tol, kol jo neišaiškina, o paskui išaiškintą agentą sviedžia be gailėsčio į šiukšles.

Ligi šiol negirdėtas buvo dalykas per saugumo organus vykdyti kovą dėl laisvės, dėl tautos teisių, dėl tautos kultūrinių vertybių.

Kas dabar mūsų galėtų įsivaizduoti kovotoją dėl kubiečių laisvės su Castro saugumo organu ar jo agentų pagalba?!

Daugiausia kultūrinio bendradarbiavimo reikalu rašinių spausdina Vieniybė. Ponas V. Širvydas įžanginius ar šiaip didesnius straipsnius praturtina dažnai mokslo veikalų ištraukomis, žodžiu, negrinčiamus klausimus nori spręsti mokslškai — objektyviai. Betgi jis 1962 m. Vieniybės 41 nr. yra pažėręs ir tokių minčių: "Juk mūsų spauda energingai įtikinėja, kad vieninteliai grynai lietuviai tėra skurdą kenčia kolchozininkai, visi kiti parsi-

davėliai". Taip samprotauti ir kaltinti lietuvišką spaudą turėjo ponas Širvydas ne tuščiomis, bet parenti spaudos ištraukomis ir nurodyti tokių "perlų" skleidėjus. Toliau tame pat Vieniybės nr. p. išryškina rašo: "Todėl, jei okupuotoje kas (kaip Kaveckas) sukuria muziką baladei ar parąšo operą, ar apysaką, ar poemą — mes kviečiame (kas?, mano klausukas) ta kūryba nesidomėti, nes, girdi, tai parsi-davėlių darbai".

Tokių dalykų, kuriuos rašo p. Širvydas, galėjo rašyti žmogus tik po neblaivios nakties.

Kas ir kur vadino Lietuvos mokslininkus, muzikus parsi-davėliais?

Jeigu duodamos ištraukos vieno kito mokslininko veikalo ar straipsnio, tai jos duodamos ne mokslininko pra-keikimui, bet parodyti jo gyvenimo tragiskumą, jo sumenkimą bei suniekinimą. Štai 1962 m. žurnalas Mokslas ir Gyvenimas 9 nr. išspausdino doc. B. Dundulio straipsnį antraštė — Kutuzovas Vilniuje. Noriu painformuoti mokslškai — objektyviai. Betgi jis 1962 m. Vieniybės 41 nr. yra pažėręs ir tokių minčių: "Juk mūsų spauda energingai įtikinėja, kad vieninteliai grynai lietuviai tėra skurdą kenčia kolchozininkai, visi kiti parsi-

(Tęsinys 4-tam psl.)

Dr. KAZYS GRINIUS
ATSIMINIMAI IR MINTYS
II tomas, 1962 m. Gražiais viršeliais. Kaina \$5.00.
Išleido Dr. Kazio Griniaus Komitetas. Knyga galima nusipirkti "Naujiene" už \$5.00, užsakant paštu reikia pridėti 25 centus pašto išlaidoms apmokėti. Taip pat galima įsigyti ir pirmąjį "Atsiminimų ir minčių" tomą (neįrista) už \$2.00.
NAUJIENOS
1739 So. Halsted Street — Chicago 8, Ill.

3 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, FEBRUARY 2, 1963

NEIK SU VELNIU...

(Atkelta iš 3 psl.)

dės skaitytojui susiorientuoti kaip tas istorikas priverstinai susiniekina, turėdamas tokius 'perlus' pasakoti okupuotos Lietuvos gyventojams: "Gyvendamas Lietuvoje M. Kutuzovas rūpestingai tvarkė gyventojų cinamotusius reikalus. Jis reikalavo iš savo pavaldinių laikytis įstatymų, sąžiningai eiti savo pareigas, skaitytis su gyventojų poreikiais, apsaugoti gyventojų turtą".

Toliau pasakoja apie M. Kutuzovo 'tevišką' gerumą: "Kutuzovui rūpėjo gyventojų sveikata, žinėjo, kad nepaplitusi epideminės ligos. Jis rūpinosi Vilniaus miesto sutvarkymu, jo komunaliniais patogumais".

Šitokių straipsnių tikrai galima būtų spausdinti juokų laikraštyje, kaip rusų administracija rūpinosi Lietuvos miestų komunaliniais reikalais. Daugiau kaip šimtą dvidešimt metų, draugė sudėi visi Vilniaus generalgubernatoriai, nesukuboj sutvarkyti Lietuvos miestuose nei vandentiekio nei kanalizacijos, kol Nepriklausomos Lietuvos savivaldybės per 20 metų šiuos dalykus sutvarkė. Ir baigia autorius straipsnį apie Kutuzovą tokia sentencija: "M. Kutuzovas parodė Lietuvai daug rūpestio ir palankumo, buvo gyventojų mėgiamas ir gerbiamas".

Iš to straipsnio galima būtų padaryti išvadą, kad lietuviai mėgsta ir gerbia kiekvieną okupantą ir kuo jis aukštesnis ir įtakingesnis, tuo daugiau jį gerbia.

Gi tikrąją kalbamojo meto padėtį Lietuvoje gali pavaizduoti Lietuvos didiko, buvusio caro Aleksandro I užsienio reikalų ministerio, Vilniaus univ. kuratoriaus Adomo Čartoriskio laiško ištrauka, rašyta 1813 m. balandžio 27 d. carui Aleksandru I. Štai ji: "Lietuvos gubernijos, užuot naudojosi gerove, kurios jūs geidėte, užuot džiaugėsi, jos kenčia nuo žiaurios režimo, neteisingo ir nuo tokio savivališko, kurio dar nėra buvę. Niekas, taip sakant, nei gali garantuoti dėl padėties, gyvybės ir garbės. Kiekvienas niekšas, kurių niekuomet netruksta, žydas ar žmogus, kuris gali būti skatinamas keršto ar savanaudiškumo, gali padaryti nelaimingą nekaltą pilietį ir jo šeimą. Skundų sistema visiškai įsigalėjusi; ar gali būti jūsų didenybei valdant panaši sistema, kuri buvo laikoma Romoje didžiausių nelaimių šaltiniu, valdant patiems trioniškiausiems imperatoriams?"

(Besedyje į častnaja perapiskanda mežu Imperatorom Aleksandrom I i kn. Adamom Čartoriskim 1912 m. 240-241 psl.)

Laisvojo pasaulio lietuvių spauda nebijo painformuoti apie lietuvių kūrybinius laimėjimus ir okupuotoje Lietuvoje. Betgi tik vienintelė Viėnybe, be painformavimo, mėgina, suteiktą E. d. Miezielaičiai vad. Lenino premiją, lyginti arba tapatybinti su Nobelio premija. Įdomu būtų sužinoti iš Viėnybės redakcijos, kam bus prilyginta Stalino gautosios premijos? Tąja linkme žygiuojant, nebūs nuostabu, kad savo skaitytojams Viėnybė pradės aiškinti ir laisvės tolygumą nelaisvei.

Kaip Jungtinėse Amerikos Valstybėse, taip ir kitur laisvajame pasaulyje, lietuviai gali skaityti okupuotoje Lietuvoje spausdintas knygas, laikraščius, žurnalus, išsipašindinti iš jų ištraukų arba išsivysus straipsnius, klausytis ne tik privačiai Lietuvoje įgrotų plokštelių, operų ištraukų, o taip pat jas gali transliuoti ir vietos lietuvių radijo stotys.

Betgi laisvajame pasaulyje niekas nedraudžia rašyti ir apie tikrąją padėtį Lietuvoje, aiškinti ne tik sunkias kasdienio gyvenimo sąlygas, bet aiškinti ir lietuvių visų sričių kūrėjų sunkias kūrybines sąlygas, kadangi jie negali naudotis laisve kūrybos darbe, jų kūrybinė veikla yra net daugiau slopinama kaip caro Mikalojaus I žandariško valdymo būdo ir jo kvailios cenzūros.

1962 m. 27 nr. Viėnybė prileidžia, kad vokiečiai būtų Lietuvoje daugiau išnaikinę, kaip išnaikino bolševikai ir sugestijonuoja būti patenkintais, nes galėję būti blogiau, o dabartinę gyvenamą lietuvių padėtį taip pavaizduoja: "Nežiūrint birželinų deprecacijų, (o kitų ar nebuvo, mano klausytukas) ir vadinamų savanoriškų vykimų į Kazakstaną, šiandien Lietuvoje turime 2 milijonų lietuvių tautą, kurios inteligentija veržiasi apsigyventi Vilniuje (čia lietuvių gyventojų skaičius nuo 2 nuos. išaugo į 33) ir dirba taip, kad Banaičio žodžiais, "nedera segti pirsidavėlių žymės".

Ir vėl klausimas, kas ir kada segė Lietuvos inteligentijai pirsidavėlių žymės? Tik tai vieni bolševikai yra įpratę kaltinti visus urmu, bet lietuvių pasaulio lietuviai pirsidavėliais vadina tik žymius ir žinomus okupanto agentus. Keistas to straipsnio įtaigojimas tenkintis dabartine padėtimi, anot Viėnybės žurnalistų, galėję būti blogiau. Surašytoji Viėnybės straipsnio ištrauka yra propagandiska, nes nagrinėti šiuo metu tokius klausimus kas galėjo būti yra lyg ir nerimta. Svarstant dabartinę Lietuvos padėtį reičia vadovautis ne įvaizdžiais kas galėjo būti, bet svarstyti kurio būdu galima įmanomai greičiau esamas okupacijos blogybes pašalinti.

Ponas V. Širvydas mini ten pat ir Vyduo knygos sudeginimą, bet ir šitą reikalą sprendžia propagandiskiškai, nės nutyli, nors ir gerai žino, kad nacių giminaičiai — rusų bol-

ševikai ir knygas naikinant laikosi tų pat metodų, kadangi rusų bolševikai 1910 m., be kitų autorių knygų, yra sunaikinę ir prof. M. Biržiškos knygą — Vilniaus reikalu Amerikos Lietuvoje, kuri kiekvienam Amerikos lietuviui būtų buvusi įdomi, nes ji buvo rašyta su didele meile Amerikos lietuviams. Ponas Širvydas ir aname straipsnyje ne tik įtaigoja būti patenkintais padėtimi okupuotoje Lietuvoje, bet, apskritai, jis savotišku būdu skatina rezignuoti, kadangi pasipriešinimai rusų valdžiai ir 1830 m., ir 1863 m. ir 1905 m. įrodė, kad esą negalima laisvės iškovoti. Norėdamas savo tvirtinimą dar labiau sustiprinti, p. Širvydas parūpina mums Lenkijos katalikų Znako grupės vado pareiškimą: "II pasaulinis karas mus įtikino, kad mūsų jausmai (visur eiti prieš rusus) nesiderina su šalto proto pastebimais kietais gyvenimo faktais. Mums lemta gyventi sąjungoje su Sovietija."

Toliau šį lenko iš už geležinės uždangos pareiškimą pritaiko Lietuvai ir samprotauja: "Lietuvių būklė sunkesnė negu lenkų, nes užkartoji sąjunga fikroviėje tebėra be prosvaiščių priešpaua (Viėnybė 1962 m. 37 nr.)

Zinoma, taip samprotaujant, kad Lietuvos padėtis be prosvaiščių, kad tautos kovos keliu nieko nelaimi, tai tada palieka vienintelis "bendradarbiavimo" kelias ir ne tik kultūrinėje, bet ir politinėje plotmėje.

Jei mūsų Aušrininkai, Varpininkai ir vėlesni dėl tautos laisvės kovų dalyviai, būtų taip samprotavę, kaip moko p. Širvydas, kai priešas galinčias, kovojant eilės retos, tai ir neverta pradėti kovos dėl tautos laisvės, tai dabar jau gal būtų sunykusi ne tik lietuvių tauta, bet nunykęs ir pačios Lietuvos vardas.

Apie anų metų lietuvių kovą su carizmu ir dabar labai

pagarbiai ir sveltieji tyrinėtojai atsiliepia, pvz. E. I. Iugė, veikalė Die russische revolutionare Presse 1855—1905, 1948 m. 88 psl. rašo: "Lietuviai ilgą laiką turėjo prie Vokietijos sienos tam tikrus centrus ir kur buvo gabenama draudžiama jų gimtąja kalba literatūra".

Dabartinis okupantas, kaip ir seniau caro valdžia, stengiasi sleisti mintį, kad Lietuvai esanti tikra palaima atsiradus rusų valdžioje.

Todėl Lietuvoje beveik kiekviename spausdinyje, ypač istorijos veikaluose, autoriai verčiami kalbėti įprastinę "maldele", pvz. L. Bičkauškas — Gedvila, 1863 metų sukilimas Lietuvoje 1958 m. 25 psl. rašo: "Lietuvos prijungimas prie Rusijos, kuri palyginus su Lenkija, buvo pastekusi aukštesnį ekonominį lygį, turėjo progresyvią reikšmę tolimiesiam lietuvių tautos vystymuisi".

Dar kitą pavyzdį kantriai paskaitykite ir tada bus jums aiška bolševikų pageidavimai istorijų autoriams. Šitas pavyzdys paimtas iš Lietuvos TSR istorijos pirmosios dalies 1953 m. leidimo, psl. 357. Štai jis: "Lietuvos prijungimas prie Rusijos išgelbėjo lietuvių tautą nuo pavergimo iš militarinės feodalinės — junkerinės Prūsijos pusės, kur lietuvių tautos dalis, pavergta dar teutonikų grobikų, buvo pačiomis žiauriausiomis priemonėmis engiama ir naikinama".

Taip turi rašyti ne tik istorikai, bet ir medicina ir tūji iškniyta tai pačiai idėjai skelbti — rusui vergauti tikra palaima.

Veikalas Medicinos mokslų istorijos Lietuvoje klausimai (Mokslų Darbai XVII) 1958 m., 13 psl. aiškina: "1795 m. Lietuvoje įvyko svarbus įvykis — pradėtas Lietuvos — Lenkijos taikinimas. Lietu-

(Nukelta į 5-tą psl.)

TARP P. AMERIKOS...

(Tęsinys iš 8-to pusl.)

pro tą akmeniuką. Jos gal būtų taip ir padariusios, jei iš pradžios būtų užėjusios tą akmeniuką kely, bet kai kely jas puolė (taip bent jos tarėsi), tad mažutės drąsuolės palaikė sau pareiga gintis ir tik pamatę, kad čia nenugalimas dalykas, pasitraukė nuo jo šalin.

VAPSA

Mane sudomino vieną kartą Rio apylinkėse mirties imtynės tarp vapsos, vadinamos "pepsis" ir didelio voro, "lykoza" padermės. Vapsa staiga šoko ant voro ir tuo metu nulėkė šalin: voras, matyt, buvo sužeistas ir todėl, mėginamas išsigelbėti, nusirito kokį plotelį ir išliauzė vargais negalais į tankią žolę. Vapsa veikiai sugrįžo ir, rodos, ir labai nustebto neradusi voro toj vietoj, kurioj paliko. Tuomet ji pradėjo tikrą medžioklę. Kaip skalikas paskui lapę, ji mėtėsi į visas puses, visą laiką zirzdama sparnais ir šarptai kraipydama uostus. Ir nors voras buvo gerai pasislėpęs, bet vapsa jį netrukus susirado, ir matyt, netikėdama, kad jis yra jau negyvas ir prisibijodama jo žiaunų dar dveitą kartų išbedė jam į pilvą savo geluonį. Pagaliau, išlyrusi savo uostais, kad jis yra tikrai negyvas, pradėjo jį draskyti. Bet aš užmyniau tą kraugėrę drauge su josios auka...

VORAS

Angluose yra gerai žinoma, kad tenyškėiai vorai, pakliuvus į jų tinklus kokiam diėdšiam vabzdžiui, stengiasi nukirsti savo siūlus, idant išpalaiduotų įklyvusįjį vabzdį ir išgelbėtų savo tinklą nuo sudraskymo.

Kartą šropsairo šiladaržy aš mačiau, kaip patelė vapsa pakliuvo į labai mažo voro tinklą, bet jis, užuot kirgęs siūlus, atkakliai stengėsi daugiau įpauinti vapsą į savo tinklą. Veltui vapsa savo geluoniu mėgino apsiginti nuo savo mažo priešo.

Domėjėsis visą valandą, kaip vapsa spurdėjo voro tinkluose, pagaliau, aš pasiėgalėjau jos, pribagainau ją ir įmėčiau atgal į voro tinklą. Voras tuoj sugrįžo, ir po valandos aš labai nustebau raėdes, kaip tas vorūkštis buvo įsikabinęs vapsai į geluonies skylę. Aš nutraukiau jį nuo ten du ar tris kartus, bet jis vis sugrįždavo ir vėl kibdavo į tą pačią vietą ir taip darė per visą parą, kol išėilpė besusiėrenkancius ten vapsos syvus.

KRABAS

Kylingo salose, tarp Indusano ir Austrijos, yra krabų, kurie minta kokos palmių riešutais ir kurių galima stikfkti visose tų salų dalyse. Jie užauga milžiniškai dideli. Pirmagalinis jų kvartėlas pasibaigia labai tvirtais ir

Lietuvių padavimai apie žvaigždes ir vaivorykštę

Lietuviai iš senų senovės yra žemdirbių tauta ir tokiose tautose daugiausia yra paplitusių padavimų apie žvaigždes, mėnulį ir vaivorykštę. Pavz. lietuviai žymiai daugiau reikšmės skyrė mėnuliui, negu saulei. Jaunajam mėnuliui kalbėjo maldeles, burė ir kūrė dainas.

Planetą Venus — lietuviai vadino Aušrine ir taip pat Vakarine žvaigžde. Liaudis Aušrine ir Vakarine laikė dviem atskirom žvaigždėm. Tikrenybėje tai nėra žvaigždė, bet viena ir ta pati planeta Venus.

Aušrinei užtekėjus ūkininkai pradėdavo darbo dieną ir Vakarinei nusileidus — eidavo gulėti. Venus ne visada buvo matoma danguje. Nebematydami jos, žmonės bijodavo ir pranašaudavo įvairias nelaimes: karus, blogus metus ar ligas.

Taip pat lietuviai gerai pažinojo Grizulio Ratus (Osa Mayor). Grizulio Ratus vadino ir Grigo Ratais. Tame žvaigž-

ketais kiralais, ir kitos pasturgalinės kojos yra tokiais pat kirstuvais, tik daug mažesniais ir silpnesniais, kaip pirmagalinės. Rodos, net negalėtum tikėti, kad tas krabas galėtų sulaužyti kokoriėščio kevelą, bet keltininkas Lieskas pasakoja, kad jis po keletą kartų yra matęs savo akimis, kaip krabai tai padarė. Pradedą tą darbą jie sudraskymu ilgųjų pluoštų nuo kevalo, ir visomet lupdami nuo to gafo, kur yra trys seklinės akys. Nulupęs pluoštą, krabas pradėda savo sunkiosiomis replėmis kalti patį kevalą ir tol kala ties tomis akimis, kol prakata plačią skylę. Paskui pasturgalinėm kojom pradėda lupti laukan baltas mėsas iš riešuto vidurio.

Tai yra labai nuostabus daiktas, kaip gamta galėjo sugyvendinti ir pritaikinti vienas antram tokius du skirtingus padarus, kaip krabas ir kokos riešutas. Tie krabai gyvena giliose olose, kurias jie išsiraušia po kokos medžių keru ir šaknimis ir prisitraukia į vidų daug kokos riešutų pluoštų, ant kurių ilsisi, kaip kokioj minkštoj lovoj.

Krabai labai tinka valgyti... Didesnieji jų prie pasturgallo turi daug taškų, kurių išstarpinę gaunamė apie gerą kvortą. Kad suprastum to krabo pirmagalinių kojų stiprumą, gamės papasakojus šis atsitikimas. Kapitonas Moresb'is uždarė vieną tų krabų į skardinę dėžę nuo sauseinių ir kad tvirčiau būtų, dar stipriai suveržė viela. Bet krabas prasiardė dėžės kraštus ir išėjo. Praardyt kraštams jis pirma keliose vietose pradūrė savo kirstuvais skardinę sienelę!

(Pabaiga)

dyme yra 7 žvaigždės. Pagal padavimą, keturios žvaigždės sudaro "ratus", o trys — "dislių". Padavimas sako, kad kartą Grigo Ratai važiuvo per dangų ir vienas ratas užkliuvo už peklos kampo, arkliai pasibaždė, dislius sulūžo ir ratai apvirto. Taip ir paliko apvirę ratai gulėti danguje.

Žvaigždyną "Orion", mūsų liaudis vadina Šienpiūvais. Tame žvaigždyne lietuviai matė 7 žvaigždes, kurios lyg ir sudarančios dalgio formą. Žemaičiai šienpiūvus vadino Trimis Karaliais. Pagal tą žvaigždyną žmonės atspėdavo laiką. Pvz. jei šienpiūvai stovėdavo viduryje dangaus, būdavo vidurnaktis, jiems stovėdavo ant žvaigždė, bet viena ir ta pati planeta Venus.

Aušrinei užtekėjus ūkininkai pradėdavo darbo dieną ir Vakarinei nusileidus — eidavo gulėti. Venus ne visada buvo matoma danguje. Nebematydami jos, žmonės bijodavo ir pranašaudavo įvairias nelaimes: karus, blogus metus ar ligas.

Taip pat lietuviai gerai pažinojo Grizulio Ratus (Osa Mayor). Grizulio Ratus vadino ir Grigo Ratais. Tame žvaigž-

ketais kiralais, ir kitos pasturgalinės kojos yra tokiais pat kirstuvais, tik daug mažesniais ir silpnesniais, kaip pirmagalinės. Rodos, net negalėtum tikėti, kad tas krabas galėtų sulaužyti kokoriėščio kevelą, bet keltininkas Lieskas pasakoja, kad jis po keletą kartų yra matęs savo akimis, kaip krabai tai padarė. Pradedą tą darbą jie sudraskymu ilgųjų pluoštų nuo kevalo, ir visomet lupdami nuo to gafo, kur yra trys seklinės akys. Nulupęs pluoštą, krabas pradėda savo sunkiosiomis replėmis kalti patį kevalą ir tol kala ties tomis akimis, kol prakata plačią skylę. Paskui pasturgalinėm kojom pradėda lupti laukan baltas mėsas iš riešuto vidurio.

Tai yra labai nuostabus daiktas, kaip gamta galėjo sugyvendinti ir pritaikinti vienas antram tokius du skirtingus padarus, kaip krabas ir kokos riešutas. Tie krabai gyvena giliose olose, kurias jie išsiraušia po kokos medžių keru ir šaknimis ir prisitraukia į vidų daug kokos riešutų pluoštų, ant kurių ilsisi, kaip kokioj minkštoj lovoj.

Krabai labai tinka valgyti... Didesnieji jų prie pasturgallo turi daug taškų, kurių išstarpinę gaunamė apie gerą kvortą. Kad suprastum to krabo pirmagalinių kojų stiprumą, gamės papasakojus šis atsitikimas. Kapitonas Moresb'is uždarė vieną tų krabų į skardinę dėžę nuo sauseinių ir kad tvirčiau būtų, dar stipriai suveržė viela. Bet krabas prasiardė dėžės kraštus ir išėjo. Praardyt kraštams jis pirma keliose vietose pradūrė savo kirstuvais skardinę sienelę!

"Drigne", suvalkiečiai — "Smakas" ir dūkai — "Straublys" ar "Straublė".

Visoje Lietuvoje, išskyrus žemaičius, Vaivorykštė dažnai yra vadinama kiėno nors "juosta": "Laimės juosta", "Laimės juosta", "Malonės juosta", "Laivo juosta" ar "Dievo juosta".

Visur Lietuvoje yra tikima, kad Vaivorykštė traukia iš upių, ežerų ir kitų žemės vandenių drėgmę į debesis. Pripildę juos vandeniu ir tada lyja lietus. Todėl ir Vaivorykštės galai yra nusileidę į vandenį. Taip pat, beveik visoje Lietuvoje tikėdavo, kad Vaivorykštė traukdama vandenį, kartu traukianti žuvis, varles, pasipainiojusius prie vandens gyvulius ir net vaikus!

Žmonės, pamatę Vaivorykštę, sakydavo, kad "Laimės juosta atsiraėda, kai laimės ruošia vestuves ir įvairiaspalviais drabužiais puošiasi" arba "laimės juostas audžia".

Stebėdami dangaus kūnus, senovės lietuviai, karta iš kartos, išmokdavo be laikrodžių ir kompasu atspėti laiką, nepaklysti naktį tamsiuose miėknoje ir atrasti kelį į namus, keliaudami žieėną per užpuitytus laukus ar užsalusias pelkes.

(Atgarsių N. 7)

— Apie savo bėdūlius: Davigumas mano aplinkos žmonų nešiotūs daug plėnesnius portulikus, jei iš jų pašalintų nesumokėtas sąskaitas...

KELIAUK PER COSMOS

Labiausiai patyrusį organizuotą pavienėm ir grupinėm kolonėm.

I LIETUVIA, SOVIETŲ SĄJUNGA IR RYTŲ EUROPA.

PER COSMOS

aplankykite gimines vietas Sovietų Sąjungos dalyse.

Dėl platesnių informacijų rašykite arba skambinkite

COSMOS TRAVEL BUREAU

45 W. 45 St., New York 36, N. Y. Tel. CI 5-7711

MID-AMERICA COLLEGE OF BEAUTY CULTURE

2944 W. 63rd St. — MEMlock 6-1155

Istokite dar šiandien jei jūs esate 16 metų ar vyresnė ir tapkite plaukų stilizuotoja ir perukų gamintoja, tai pasaulyje puikčiausia profesija. Individuali Mid-America College of Beauty treniruotė. Valstybės pripažinta moderni mokykla. Mokyti galima dienomis, vakarais, pilną ar dalį laiko. Visas kursas kainuoja tik \$275, mokėsite po 810 mėnesių. Jokios sutarties. Mes veitini padėsimu susirasti darbą, dar gausite dovany lagaminą su jūsų profesijai reikalingomis priemonėmis.

SAL LOREFICE

Pagarbėjęs plaukų sušukavimo stilizuotojas bei direktorius

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVERLU!

Jei norite užtikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar išlap ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET — KAMBARYS 1043
Telefonas: Centrai 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

Juoktis — sveika ir naudinga

"SATYRINES NOVELĖS"

M. ZOŠČENKOS, — J. VALAČIČIO vertimas.

Sovietų Rusijoje juoktis draudžiama. Nors žiauriai nukentėjo, bet rašytojas — humoristas ukrainietis M. Zoščėnka turėjo drąsos savo satyromis pasmerkti bolševikškąjį "rojų".

Norintieji pasiskaityti arba kitiems padovanoti šią vertingą knygą, gali ją įsigyti "Naujienose", 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill., iš vertėjo Jono Valaičio, 1507 So. 51 Ave., Chicago 80 (Cicero), Ill., tel. OL 6-3180 arba knygų parduotuvėse.

Knyga 200 psl., kaina \$2.00.

Jurgis Baltrušaitis eilėraščių rinkinį "ŽEMĖS PAKOPAS" galima gauti "Naujienose", arba iš vertėjo J. Valaičio. Kaina \$1.50.

Abi knygas galima užsisakyti siunčiant čekį adresu:

NAUJIENOS

1739 So. Halsted Street — Chicago 8, Illinois

9 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, FEBRUARY 2, 1963

TARP PIETŲ AMERIKOS GYVULIŲ

Trumpas Darvino gyvenimo aprašymas

(Ištraukos iš Charles Darvino "Keliomė Beagle laivu")

(Tęsinys)

Šalia jo jau gulėjo krūva primuštų paukščių pietums, ir jis man papasakojo, kad jis veik kasdien tai daro. Šio salyno paukščiai, nepažinę žmogaus didesnio pavojingumo, kaip vėžių arba driežlių, nepaisė jo ir nebijojo, taip lygiai, kaip baltieji Anglų paukščiai, pav. šarka, nebijo galvijų ir arklių.

Falklando salos buvo antroji vieta, kur paukščiai nebijo žmogaus. Ten jie nežiūrino to, kad buvo lapų, vanagų ir pelėdų — buvo nebaiktūs — tai reiškė, kad ne dėl žvėrių paukščiai pasidarė baiktūs, bet dėl žmogaus. Iš to, kaip kalvų žagsys Falklando salose kraunasi lizdą, numanu, kad jos jaučia, kokis pavojus joms gresia nuo lapų, tačiau labai nebijo žmogaus. Ten medžiotojas vieną dieną galėjo jų prisimūšti tiek, kiek nebegalėjo pamešti. O tuo pat laiku žiburiuotoj žemėj, kur vietos laukiniai gyventojai nuolat gaudydavo ir naikindavo tas žagsis — jos tiek yra baiktėsios, jog ten ne kiek nelengviau nusauti tas žagsis, kaip Angluose paprastoji Europos laukinė žagsis. Keliomė Perneti laikais visi paukščiai Falklando salose buvo daug nebaiktėsni, kaip dabar yra. Jie buvo ten toki pat nebaiktūs, kaip ir Galapagos salose. Tačiau jau tais laikais, kaip sako Pernetis, nesekdavo nusikauti nė vienos juodakaktės gulbės, praleikiamo paukščio, kuris, tur būt, iš tolimų svetimų šalių atsinešė su savim patyrimų apie žmogaus pavojingumą.

Iš šių davinų aišku, jog paukščių baimė žmogaus nėra kas kita, kaip tik įgimtas jų pobūdis. Juk palyginti labai nedaug paukščių žūsta nuo žmogaus rankų. Angluose tačiau jie ten visai, net visai jaunikiškai, dar lizde būdami, jau bijo žmogaus. Antra vertus, daugelis Galapagos ir Falklando salų paukščių buvo ne kartą žmogaus gaudinami ir sužeidžiami, tačiau jie vis dėlto ten jo nebijo, nes jo klastingumo nėra dar patyrę ir įgimę. Iš šio mes galime spręsti, kiek žalos būdavo pridaro ma ten, kur kokis nors naujas plėšrus padaras atsiradavo, kol vietinių gyvių omuo pripasidavo ir prisitaikindavo prie jo jėgos ir gebumų.

ZIOGAS

Nuostabiausias įvykis, kokį aš žinau apie vabzdžius, tai yra vienas žiogas, kurį aš pavagau vidury jūros "Biglio" laive, kai mes pavėju plaukėm nuo De Verdo Kyšulio salų, ir arčiausia žemė tiesumu nuo mūsų buvo už trijų šimtų septyniasdešimt anglių mylių, tai yra apie puspenkto šimto varštų.

SKĖRIAI

Tuoju, atvykę į Luksano miestelį (Mendoza's apskrity, La Platoj) mes pamatėme pietų pusėj lyg sudraskytą debesį tamsiai rudos spalvos. Iš pradžių mes manėme, kad tai buvo dūmai nuo kokios didelės ugnies tolumoj, bet veikiai sumetėm, kad tai buvo skėriai. Jie lėkė į žemius, ir, išlengvo besileisdami pavėju, darė per valandą apie penkiolika — dvidešimt mylių. Atrodė, kad tirščiausia dalis to baisaus behesio buvo trijų tūkstančių ar daugiau pėdų storio ir lėkė tik kokia penkiolika pėdų aukščio nuo žemės. Balsas nuo jų lėkimo buvo panašus į tūkstančių neptų ratų girgždesį, arba į daugelio laivų stiebių braskėjimą, užjėms smarkiai vėsulai. Jie lėkė nuo vienas kito nevisai arti, net sekėsi mosuoti tarp jų lazda ir nė vieno neužgauti. Veltui vargšai gyventojai kūrė didelius laužus, šūkavo, švaisė rykštėmis ir stengėsi nukreipti nuo savęs netaimę. Skėriai nutipė visu debesiu žemėn, ir visas žemės paviršius, kiek tik galėjo siekti akis, buvęs žalias, dabar virto tamsiai rudu. Skėriai šioj šaly yra gana priprasti svečiai. Jau tą pat vasarą jų buvo pralėkę keli mažesni debesiai. Jie atlekia į čia iš pietų, kur jie, matyt, išsiperi dycumose, kaip ir kitose pasaulio dalyse.

SKRUZDĖS

Mažutės tamsiosios Brazilijos skruzdės dažnai didžiulėmis voromis keliantja iš vienos vietos į kitą. Vieną dieną Bahijos apylinkėse mano dėmesį patraukė į save tas reiškinys, jog daugelis vorų, prišokę (tarakonų) ir kitokių vabzdžių ir net drieželių, didžiausiai sujušusių, bėgo skersai plikos žemės sklypelį. Paskui juos juodai knibždėjo visur per stiebus ir lapus juodosios skruzdės. Perėjė visa savo varava per tą pliką plotelį, pasidalino į keletą skilčių ir viena jų, perkropusi per stačią sieną, atsidūrė atskirta nuo pasaulio.

Įdomu buvo matyti kokių pasiryžimu jos išsigelbėjo iš ten nuo pražūties. Jos surado patogų kelią ir mažais būriukais ėmė lipti per sieną atgal. Aš sumaniau sukliudyti joms ir vienoj vietoj joms kely padėjau mažą akmenituką. Jų būrys įnirtimu puolė tą akmenituką, bet nieko nelaimėjęs skubotai atsitraukė. Tuoju po to atėjo antras būriukas ir tas taip pat narsiai apniko akmenituką, ir pamatė, kad nieko nepesų, visai pametė jį ir pasirinko naują kelią.

Tuo tarpu jos, paėjusios vieną colį į šalį, būtų galėję rasti kitą kelią ir prasilenkti šimto varštų.

(Nukelta į 9 psl.)

DR. ANNA BALIUNAS

AKIU, AUSŲ, NOSIES ir GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 W. 63rd STREET
Ofiso telefon.: PRospect 8-3229
Rezid. telefon.: WALbrook 5-5076
Valandos: kasdien nuo 10 ligi 12 val. ir ryto ir nuo 7 ligi 9 val. vak. Treč. uždaryta. Kitu laiku susitarus.

Tel.: PRospect 8-1717
DR. S. BIEZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val.: kas diena po pietų 1-3 val.; 7-8 ūktai antradieniais ir penktadieniais. Trečiadienį ir sekmadienį ofisas uždarytas. Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REpublic 7-7868

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
PR 6-1795 arba 312-695-0533.
425 N. LIBERTY ST. R. 25
ELGIN, ILL.
Valandos pagal susitarimą.

DR. PETER BRAZIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
Ofisas: HEmlOCK 4-5849
Rezid.: HEmlOCK 4-2324
OFISO VALANDOS:
Firmad., ketvirtad nuo 1-4 ir 7-9, antrad., penktadienį nuo 1-5, treč. ir šeštadienį tiktai susitarus.

Ofiso telefon.: Virginia 7-0036
Rezidencijos: BEverly 8-8244
DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Akuerija ir moterų ligos
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro. Šeštadieniais nuo 2 iki 4 popiet. Trečiadienį pagal sutartį.

Tel. ofiso: HE 4-1414, rez. RE 7-6867
DR. BR. GAIZONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
Valandos: 1-3 ir 6-8 val. po pietų kasdien. Šeštadieniais 1-4 val. p. p. Trečiadieniais uždaryta.

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 WEST 63rd STREET
OFISO VALANDOS:
Kasdien nuo 1-4 popiet ir 6-8 val. Treč. ir šeštadienį uždaryta. Ofiso tel.: PORTsmouth 7-6000
Rezid. telefon.: GARDen 3-7278

GRovehill 6-1595
Dr. Aldona A. Juška
AKIU LIGŲ SPECIALISTE
IR PRITAIKO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą, išskyrus trečiadienį ir šeštadienį.
2422 W. MARQUETTE ROAD

Ofiso telefonas: LAfayette 3-3210
Jei neatšiliepa, šaukite KEZdie 2-2868
Dr. Emily V. KRUKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val.: kasdien po pietų nuo 12-3. Daily afternoons.
Vakarais: pirmad., antrad., ketvirtad. nuo 6-9. Trečiadieniais tik susitarus.

Tel. ofiso: PR 8-7773; rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 W. 63rd Street
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 popiet, antrad. ir penktad. 5-8 val. vak.
Ofiso tel.: HE 4-1818 arba RE 7-9700
Rezidencijos: PR 6-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS LIGŲ SPEC.
2454 WEST 71st STREET
Priėmimo val.: nuo 9-11 val. ryto ir nuo 4-8 val. po pietų. Šeštad. nuo 9:00-2:00 p. p.
Trečiadieniais uždaryta.

Phone: NEvada 8-7048
A. MONTVIDAS, M. D.
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Room 322
4010 WEST MADISON STREET
CHICAGO 24, ILL.
Valandos: kasdien nuo 10 ryto iki 3 p. p. Vakarais: pirmad. ir ketvirtad. nuo 6 iki 8 val. vakaro.

PIRIETELIAU, GERIAUSIA
DOVANA SAVO DRAUGAMS
— UZSAKYTI "NAUJIENAS"

DR. P. STRIMAITIS

Bendra praktika ir chirurgija specialiai
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4644 SO. ASHLAND
Savaitės dienomis priėmimo valandos: 2-4 ir 6-8 val. vak. Šeštadieniais 2-5 val. vak. Trečiadieniais ir sekmadieniais uždaryta. Ligonių priėmimo tik susitarus telefonu.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ LIGOS
Ofisas: 2652 WEST 59th STREET
Tel.: PR 8-1223 arba PR 6-5577
OFISO val.: pirmad., antrad., trečiadienį ir penkt. 2-4 ir 6-8 val. vak. Šeštadieniais 2-4 val. po pietų ir kitu laiku pagal susitarimą.

DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
Ofiso telefon.: HEmlOCK 4-2123
Rezid. telefon.: GIBson 8-6195
Priėmimo ligonių pagal susitarimą. Dėl valandos skambinti telefonu HE 4-2123
Jei neatšiliepa, tai tel. GI 8-6195 arba GI 8-6198

Tel. ofiso: VI 2-1581; rez. PR 6-4250
DR. V. VILEIŠIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampas Halsted ir 31-os gatvių)
Priėmimo valandos: kasdien 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštadieniais 1-4 p. p. Trečiadienį ir sekmadieniais uždaryta.

DR. STASYS ŽMUIDZINAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
EMERGENCY
Staigiai susirgus ar susižeidus kasdien šaukite telefonui: 434-6967.

P. ŠILEIKIS, O. P.
ORTHOPEDES-PROTEZISTAS
Aparatai - Protezai, Med. Baudžai. Speciali pagalba Kojoms (Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1. ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 West 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel.: PRospect 6-5064

LIETUVIAI AKIU GYDYTOJAI
Dr. Ant. Rudokas, Opt.
4455 So. CALIFORNIA, Yards 7-7381
Tikrina akis, pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus.
Valandos: 10 ryto iki 8 val. (trečiadienį uždaryta), šeštad. 10 ryto iki 2 p. p.

DR. G. SERNER
LIETUVIS AKIU GYDYTOJAS
25 metų patyrimas.
Tel.: Yards 7-1829
Pritaiko Akinius Kreivas Akis Ištaišo.
Ofisas ir Akinių Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8. Treč. uždaryta. Penkt. ir šešt. 10-2 val. po pietų. Arba pagal susitarimą.

PERKRAUSTYMAI
MOVING
Leidimai — Pilna apdrauda
ZEMA KAINA
R. ŠERENAS
2047 W. 67th Pl. WALbrook 5-8063

SOPHIE BARCUS
RADIJO ŠEIMOS VALANDOS
Visos programos iš WOPA,
1490 kil. AM.

Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 10-11 val. ryto. — Šeštadienį ir sekmadienį nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.
Vakarųškos: pirmadieniais 7 v. v.
Tel.: HEmlOCK 4-2413
7159 SO. MAPLEWOOD AVE.
CHICAGO 29, ILL.

PIRKITE JAV TAUPYMU BONUS
8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, FEBRUARY 2, 1963

NEIK SU VELNIU...

(Atkelta iš 4-to psl.)

va buvo prijungta prie Rusijos. Šis įvykis turėjo lemiamą reikšmę tolesniam viso Vilniaus aukštosios mokyklos, o ypač jos medicinos skyriaus vystymuisi. Vyriausios mokyklos padėtis pagerėja". Praveria skaitytajui priminti, kad tada Rusija gerokai buvo atsilikusi švietimo reikaluose nuo Lietuvos. Lietuvos mokyklos augo natūraliai būdu be Rusijos pagalbos. Pracetis duomens iš švietimo srities rodo tokį vaizdą: 1808 m. Vilniaus universitete studentų buvo 525, Kazanės universitete 40 studentų, Tartu univ. 193 studentai, Maskvos univ. 369 studentai. Trijuose univ. Vilniaus univ. 525 studentai (Istorija II t. 151 psl. 1960 m.). Ligi 1824 m. Vilniaus univ. studentų skaičius paaugo ligi 967, o visuose Rusijos universitetuose tuo pat metu buvo tik 1,691 studentas (O. Heide-mann, Historiaj powiatu Braslavskiego 1930 m. 302 psl.) Gi St. Štūdnickis veikalė Sprawa Polska 1910 m. 93 psl. parūpino duomenų apie vidurinių mokyklų mokinių skaičių, teigdamas, kad 1807 m. Vilniaus mokslo apygardoje gimnazijų moksleivių buvo 7,122, o visoje Rusijoje tik 5,397 mokiniai.

Tokie duomens nublukina dabartinių Lietuvos valdovų visus jų teigimus apie "progresyvią" reikšmę Rusijos okupacijos. Svetimas yra ryškiausias pavyzdys krašto civilizacinio lygio, taigi aukštesnio civilizacinio lygio kraštams turėjo vilti svetimą jungę.

Nepaisant carų valdžios didžiausių varžtų lietuvių tautai šviestis, tauta tas kliūtis stengėsi nugaltėti ir caro ministras Muravjovas (teisingumo ministras, mano pastaba), pranešdamas 1894 m. asmeniška carui apie imperijos reikalus turėjo pažymėti tokį dalyką, kad lietuvių beveik visuotinis raštingumas įgalino plačiai skleisti draudžiamų lietuvių užsienio spaudą, slaptaį įgabenanų į imperiją (Revolucionnoje dvivenije v Rossii v dokladach ministra Muravjova 1907.).

Ar esą emigracijoje lietuviui turi kelti aiškien apie dabar okupuotoje Lietuvoje vykdomus įvairiausias klastojimus, sudarinėjimus dirbtinės statistikos, žodžiu, iš juodo į baltą dažymus? Vieną dalyką kiekvienas turime įsidėmėti, kad rusiškų ar lietuviškų bolševikų visai nesaisto moralės, garbės dalykai. Be devojimo galime sakyti, kad bolševikai dabar vykdo nusistatymą — tikslas pateisina priemones. Jie eina ir ejo į svetimas organizacijas, politinėje veikloje tokie žmonės vadinami provokatoriai, ten viduje mėgina skaldyti, įnešti nepasitenkinimo vadovaujantiems asmenims ir

t. t. Tokis jų buvęs nusistatymas eiti į svetimas organizacijas išspausdintas Lietuvos šaltinių IV t. 1961 m. 279 psl., kur skelbia: "Stengtis susirišti su proletariniais elementais, esančiais priešingose moterų organizacijose, turinčiose įtakos darbininkų ir tarnaičių tarpe (Zita, Pavararis ir k.)". Lietuvos bolševikai "rūpinosi" ne tik šv. Zitos organizacijos narėmis, bet ir visomis kitomis lietuvių visuomeninėmis organizacijomis ir ejo į jas aflikti provokatorių darbo. Veikalė Istorija II t. 48 psl. 1960 m. spausdina iš buvusios savo veiklos nusistatymų: "Mūsų (komunistų, mano pastaba) partijos svarbiausias darbo svoris turi būti nukreiptas į tai, kad įtraukti liaudininkų, socialdemokratų, katalikų, tautinių mažumų sluoksnius ir neorganizuotas mases į bendrą veikimą dėl liaudies reikalų!"

Okupuotoje Lietuvoje negirdėta neregėta spauda, kiekviename žingsnyje vyksta rusų spausdoje garbinimas. Okupantas įvairiausias priemonėmis stengiasi migdyti tautos budrumą. Jis skurdina medžiagiškai tautą, jis visais įmanomais būdais rusina kraštą. Stengiasi paimti visas vadovaujamas vietas į savo rankas, parenka sau patikimų piktų sumanymų vykdymui neatsparių agentų iš mūsų tautiečių. 1962 m. išspausdino okupuotoje Lietuvoje 1945-1955 m. išspausdintų knygų bibliografiją. Čia ir yra matomiausias veidrodis rusų ir rusiškumo invazijos vaizdas į Lietuvą. Rusai rašo vadovėlius, rusai verčia išiversti mokslo, meno, grožinės literatūros knygas ir t. t.

Mūsų tauta yra pakėlusis daug daug spausdos, reik manyti, galės atlaikyti ir bolševikinę spausdą. Ligi šiol niekas neginčijo amžių būvyje nusistojusių politinių emigrantų elgsenos taisyklių — nebendradarbiauti su okupantu. Politinis emigrantas, pradėjęs bendradarbiauti su okupantu, savaime išsibraukia save iš politinių emigrantų skaičiaus, palieka sambūvio arba sugyvenimo su okupantu šalininkas. Iš Nepriklausomos Lietuvos gyvenimo noriu bent kelis "kultūrinio" bend-

radarbiavimo su Sov. Rusija šalininkus paminėti. Visiems gerai pažįstami yra J. Paleckis bei L. Gira. Į jų eiles reikėtų įrikiuoti ir inž. J. Vidman-čią. Pastarasis buvo voldemarininkas, Vilkių vadas, bet "kultūriškai" pabendradarbiavęs su Maskva pradėjo skelbti apie Sov. Rusijos didžiausius laimėjimus įvairiose gyvenimo srityse.

Ligi šiol galima buvo galvoti, kad bolševikams nesunku laisvųjų kraštų vieną kitą liberalą mokslininką sumeškėti, kurie dažniausia būna pasenkę savo mokslo kabinetuose ir jie tikrojo gyvenimo nepažįsta, bolševikinio meno neperpranta, bolševikinės niekšybės praleidžia negirdomis ir t. t. Belgai iš mūs tarpo, kurie galėjome patirti savo kailių bolševikų valdymo metodus, įžvelgti jų pikčiausius kėstus, jau atsiranda tokių, kurie su malonumu spaudžia okupanto agentams ranką, ieško kažkokio tariamo "kultūrinio" bendradarbiavimo progų, stoja į okupanto bendradarbių eiles. Jų skaičius labai nedidelis ir jiems nereikia jokių "filosofinių" apipavidalinimų, skirstant į frontus ir t. t. Jie yra vienokios ar kitokios silpnybės padarai, betgi liūdnas ir sunkiai suprantamas reikalas, kad iš bolševizmą pažinusių žmonių susiranda bendradarbiavimo šalininkų.

— Apie savo draugą: — Bepig jam nesisekti, kad turi žmogų, kuri pasako kas padaryti, ir turi sekretorę, kuri padaro!

— Patarimas vedusiems vyrams: Nori į save atkreipti savo žmonos dėmesį? Nuduok, kad esi labai patenkintas gyvenimu!

LEMUEL DAVIS
"The independent painter"
Interior & exterior.
All work guaranteed. Room washed 8 x 12 only \$15. Painted completely — only \$25. Halls and basements done at low winter rates.
For free estimates phone 271-0204.

NAUJOS "SUPER TABLETS"
nuo Reumatizmo ir Artrito skausmų.
Dabar atsirado nauja viltis palengvinti kenčiančiųjų širdis, tai AMERPOL išrastos naujos SUPER TABLETS, kurios tuojau nuramina skausmus: reumatizmo, artrito, raumenų, neuritės, Sciatica ir kitus skausmus. Išbandykite naujas SUPER TABLETS — \$3.50, gaunamos visose vaistinėse, arba rašykite
AMERPOL
957 N. Ashland, Chicago 22, Ill.

CONSTITUTION SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
Main Office:
2288 So. Atlantic Blvd.
In Atlantic Square
Monterey Park, Calif.
Dept. L.
Please open an account for \$.....
Enclosed is check (or M. O.)
 Trust Fund
 Individual Acc't.
Name.....
Address.....
City..... State.....

VACLOVO BIRŽIŠKOS KNYGOS
"Naujienose" galima gauti šias prof. Vaclovo Biržiškos lietuvištas knygas:
1. Senųjų lietuviškų knygų istorija, I dalis, 208 pusl. \$2.00
Kietais viršeliais \$3.00
2. Senųjų lietuviškų knygų istorija, II dalis, 226 pusl. \$2.00
Kietais viršeliais \$3.00
3. Aleksandrynas, senųjų lietuvių rašytojų, rašiusių prieš 1865 m., biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos, I tomas, 431 pusl., kietai viršeliai \$7.50
4. Praeities pabiro, rinkinys straipsnių iš Lietuvos praeities, 352 pusl., kietai viršeliai \$6.50
Čia suminėtas knygas pasiųsime paštu, jei nurodytas pinigų sumas čekiu ar Money Orderiu pasiųsime tokiu adresu:
"NAUJIENOS", 1739 So. HALSTED STREET
CHICAGO 8, ILLINOIS, USA.

HELP STRENGTHEN
AMERICA'S PEACE POWER
BUY U.S. SAVINGS BONDS

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, FEBRUARY 2, 1963

E. MILLER AGENCY
EDWARD K. MILLER
Complete Insurance Service
Specializing in Business Insurance.
LOCOST Auto Loans
5450 ARCHER, One Bldg. W. Cicero
Phone 581-3377

Attention Motorists
All Types of Body and Fender Work and Repairs, Painting, etc.
Open daily 'til 6 — Sat. 'til 12
1st. Class Work and Low Prices
VOLKS GARAGE
Specializing in Volkswagens
108 E. 22nd St., Chicago Heights, Ill.
Phone 5K 4-5743
Please mention this ad.

CHICAGO SVARIAUSIAS IR MODERNISIAUSIAS DARZAS
BUČODARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

SAVE BY MAIL
Air Mail
Postage Paid
Both Ways
NOW
Daily Interest
Compounded
Monthly
4 3/4%
Current Annual Rate
Compounded Monthly and
Paid Quarterly
Earn Interest on Interest
Monthly
• Savings Insured up to \$10,000
by Federal Savings & Loan
Insurance Corp.
• Funds received by the 10th
earn from the 1st.
• Air Mail Postage Paid Both
Ways.
Located in the Heart of
Los Angeles County

CONSTITUTION SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
Main Office:
2288 So. Atlantic Blvd.
In Atlantic Square
Monterey Park, Calif.
Dept. L.
Please open an account for \$.....
Enclosed is check (or M. O.)
 Trust Fund
 Individual Acc't.
Name.....
Address.....
City..... State.....

HELP STRENGTHEN
AMERICA'S PEACE POWER
BUY U.S. SAVINGS BONDS

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, FEBRUARY 2, 1963

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Sambi Sviesa Chicagoje.
Redaguoja Rita Kavolienė
Medžiaga siunčiama: 622 Nicholas St., Defiance, Ohio

6 METAI

NR. 3 (183)

JUODASIS ŽYDAS

KAZYS ALMENAS

Matydavau jį pračiant observatorijos pastate, kai ten buvo laikomos mūsų astrofizikos paskaitos, vėliau jį dažnai sutikdavau astronomijos bibliotekoje. Neretai vakarą, visiems išsivaikščiojus, mes likdavom vieni du tame aukštų lubų kambaryje, kurio sienos buvo ištais užpildytos knygomis, ir, manau, niekur kitur negali pajusti tokio neasmeniško, teoretinio atimtum žmogui, kaip pažįstamos šakos mokslinė bibliotekoje, tada jauti bendrumą, kurio esmė toli peršoka detales, kaip odos spalvą, akių įstrižumą ar net lytį — bendrumą tu pačių žinių, to paties siekimo ir, kas svarbiausia, to paties galvavimo būdo. Dėl to mes pasidarėm draugai natūraliai ir beveik automatiškai, be to mandagumu pabrėžto tarpo, kuris skiria tik ką susipažinusių žmones. Kad Douglas buvo negras, bent iš pradžių, man buvo visai teoretinis reikalas, įdomiau buvo tai, kad jis buvo matematikas, ne bet koks, bet geras.

Tereikėjo man su juo pasikalbėti ta tema penkias minutes, kad suprastiau, jog jis buvo nepalyginamai geresnis matematikas už mane. Jis turėjo tą įgimtą dovana peržvelgti simbolius, atimesti komplikuojančias detales ir koncentruotis tik problemas esmėje. Tai ir yra matematikos širdis. Žiūrėdamas į lygtį, jis lyg jau būtų jos dvasią, matė visų laipsnių jos diferencialus ir jos integralinio susumavimo rezultatus.

Kaip neretai atsitinka Chicagoje, kai pasakiau, kad esu lietuvis, jis linktelėjo galvą: — Taip maniau. Gal pažįsti Rimą M.?

— Ne, — sakiau, — Deja, Chicago didelė ir lietuvių daug.

— Jis prieš dvejuis metais čia buvo. Geofiziką studijavo, matematikos šiek tiek, tai mes neblogi draugai pasidarėm. Labai geras vyrukas buvo.

— Kur nebūs, — sakiau, — mes visi geri.

Tuo tarpu šis dalykas taip ir paliko. Pasirodė kad ir be matematikos mes turėjome nemažą bendrą interesą, gal pats įdomiausias jų buvo teorizavimas. Išspręsti pasaulio ir gyvenimo problemas reikią susumuoti jas į fikšias formules, priimančias sprendimų sąstatą tikta garantuoti šaltus ir objektyvius faktus, paskui investuoti sprendimus ir stebėtis, kodėl likęs svietas negali bū-

ti tiek gudrus kaip mes. Prie vienos kitos alaus bonkos, tai gali užimti ir vakarą ir gerą dalį nakties.

Nemaža problemų vis dėlto pasaulyje, nemaža vakarų jas sprendžiant ir buvo praleista.

Tai ir priveda prie vieno jo ypatingumo, kuris priklausė tikrai tik jam — jis gaudavo žydų laikraštį, spausdintą tuo atvirkščiai atrodančiu šriftu. Ne tik gaudavo, bet ir skaitydavo.

— Tai kame reikalas? — klausiau nekartą. — Ar tu žydai?

— Vargu, — sakė jis. — Bet dalykas neobjektyvus, žiniai — sentimentai. Be to... Ne, kitą kartą...

Tą kitą kartą anksti baigėsi kalbos apie Pietų Afriką ir Keplerio problemas. Alaus dar buvo likę. Aš varčiau rankoj vieną tų laikraščių. Nepažįstamas šriftas, ar būtų kiniškas, arabiškas ar žydiškas, visada atrodo labai paslaptingai ir intriguojančiai.

— Tvarkoj, — sakiau, — gal dabar bus tas kartas? Jaučiuosi beveik sentimentaliai — rytoj klasių nėra...

Jis pasiliko visai rimtas. — Jei nori. Bet prieš prieinančią dieną sentimentai, šitas reikalas turi bendro su lietuviomis. A, tau tuoj įdomu: šovinizmas, matai. Dėl to turėčiau pasitiksinti. — Su lietuviomis man tai atsitiko, nors galėjo greičiausiai būt ir kiti...

— Tas Rimas?

— Ne, jo tėvai. Tvarkoj, pasakosiu. Man pačiam įdomu, kaip reaguosi. Bet reikia pradėti iš kitos vietos, reikia pradėti su neapykanta. Rasine neapydanta! — Pakartojo jis beveik dramatiškai. Šiaip rasinės problemas buvo mums vienos įdomiausių, nors to mūsų pabrėžiamo objektyvumo išlaikymas nevisada buvo lengvas ir krisdavo mano atsakomybei.

— Nežinau, ar su tokiu dalyku suprastinimu galiu sutikti. Priklijuot paprastai pavadinimus: čia rasinė neapykanta, čia kitokia... — pradėjau aš.

— Palauk, — įsiterpė jis nekantriai. — Šį kartą palauk. Aš kalbu apie savąją. Mano buvusią nuosavą ir bendrą visiems negrams neapykantą. Galėsi filosofuoti paskui, bet atvirai tarus, ką tu gali žinoti apie neapykantą, kuri jaučiama sau? Nes, pasirodo, neapykanta nėra vienodas. Toli gražu, ne. Kaip tu gali žinoti, kodėl neapykanta jaučiama neg-

ro? Kokią jūs, Dievo išrinktieji, jam perduodate?

— Tu truputi teatrališkas, — sakau. — Retoriniais klausimais aš neužsiimu.

— Palauk, sakau. Ne viską, pagaliau, matematiškai galima išreikšti, ypač ne tai, kas yra išsidėjęs lyg į pačius vidurius...

— Ar žinai kokią?

Tokią sukta, pasišykstėjimo nepykanta, net su tam tikru kiekiu gailesčio joje... Tokią subtilią, bet kartu aiškia kaip smūgis į veidą... O jie niekad net jau nevaizduoja, kad nekencia tavęs dėl to, kad tavo oda juoda. O ne... Bet dėl to, kad tu nekaip kvepi, supranti? Kad yra tavyje kažkas išsidėjęs daugiau už odą, kas padaro tave nešvari... kažkaip netikusiu... O, grindis sluot gal jie ir leis tau, bet daugiau!

Palauk, man išimčių neikišk. Dabar aš esu matematikas, tvarkoj, bet aš užaugau prie 60-tos ir Halstedo, ir apie tai tu nieko negali žinoti. Pajauti tai vaiku būdamas, ir tas dalykas yra toks nuolatinis, kad pradėsi tikėti. Daugumas negrų tiki ir nekencia savo rasės. Štai, kas yra skaudžiausia. Pažiūrėk į skelbimus negrų žurnaluose. Ten modeliai, tiesa, šiek tiek tamsesnės spalvos, bet jų nosys, lūpos visa yra kiek galint arčiau baltųjų. Jūsų moterys friuoja savo plaukus, mūsų bando juos ištiesinti. Yra kremų, kurie, esą, pašviesina tavo odą. Atsimenu, aš pats norėjau naudoti... Ar žinai kuris yra negrui galutinis jo prausimo įrodymas? Balta žvona!

Jis nutęsė ir užsimerkė, aiškiai jam buvo sunku tai pasakyti. — Mes tiek nekenciam savo rasės, kad ir vesti ji mums netinka, tiek įsieda ta neapykanta iš aplinkos. Na, užteks... Bet svarbu, kad suprastum, apie kokią neapykantą aš kalbu, nes po to aš sutikau visiškai kitokią, ne žemą, sutrintą, subtilią, bet labai tiesioginę, sumaišytą su baime ir fantazija, grandiozišką neapykantą, galima sakyti...

— Tarp lietuvių? — Taip. Palauk, aš pasakosiu iš pradžių.

Rimo tėvai tada kyveno Evanstone; na, Rimas buvo sveltinas žmogus, tai užkviesdavo pas save. Ir jo tėvai buvo labai malonūs, tokie gana senyvo amžiaus, ir ypač su tėvu kartais sunkokai sekdavosi susikalbėti. Motina tai buvo tokia apsikri, labai judri moteriškė, ir angliškai jai sekė kur kas geriau. Na, tuo laiku aš kaip tik buvau pradėjęs domėtis komunizmu. Sutikau, mat, kelis negrus komunistus, ir jie buvo tokie keistos historijos žmonės, kad man pačiam buvo įdomu sužinoti, kame čia reikalas. Paskaičiau kiek knygų ir su Rimo tėvu ta tema kalbėdavom. Jis pergyveno vienus sovietų okupacijos metus, tai pasakot turė-

jo ko. Pasakojo pakankamai inteligentiškai, žinai su tipiškai miglota vidurinės klases galvosena... Bet jis faktų turėjo, ir nemaža jų net suprato.

Sakau tai lyg pats sau primint, kad jis buvo tikrai pušėtinai inteligentiškas žmogus, nes viso to neliko nė mažiausios žymės, kai vieną vakarą pradėjom kalbėti apie žydus. Temą užvedė jis pats ir netiesioginiai. Kalbėjom apie antrąjį pasaulinį karą, ir aš paminėjau Roosevelta.

— Tas prakeiktas žydai, — sakė jis pikta, ir iš karto: — Tas ir pardavė Lietuvą!

Aš Jaltos įvykiams, žinoma, nepritariu, dėl to nebūtumėm ginčijęsi, bet šiaip kai žmogus daro aiškia klaidą, aš lyg automatiškai noriu pataisyti.

— Atsiprašau, ponas, — sakiau, — bet Rooseveltas nebuvo žydai. Presbiterijonas gal ar panašiai, bet tikrai ne žydai.

Aha! — nusijuokė jis su tokia tikra pašaipu. — Matai, kaip tie sukčiai jus apmulkinai! Matai! Ne žydai? Jie visi buvo susidėję žydai! Kas, tu manai, valdo visą Ameriką? Kas, tu manai, yra komunistai ir politikai? Ne žydai? Ne ta veislė?!

Jis užspūlė taip staigiai, kad iš pradžių net nesupratau, ką jis nori pasakyti. Žinai, kalbi su racionali žmogum, kalbi racionali, tai nesi pasirušęs taip staigiai sukvaliot. Aš tik patraukiau pečius. Jei jis nori tikėt, kad Rooseveltas žydai, kas man, iš tiesų, darbo? Bet jis nei nemanė baigt! Aš neperdedu jo idėjų, tikrai ne. Aš jas paskui pergalvojau, vėliau mes kalbėjome dar daugiau, ir, Dieve mano, aš net nepajėgčiau perdėti. Bet, kas neįtikėtina, jis kalbėjo visai rimtai, su tokiu įsitikinimu, kad bet koks žodis prieš būtų buvęs ne tik bergždžias, bet būtų jį tik įsitinęs.

Visų komplikacijų nebandysiu atsekti, bet pati centrinė didinga idėja buvo ta: žydai yra kažkokia slapta, niekšinga, antitautinė organizacija, kuri valdo Ameriką, Rusiją, ir, gal tik su Ispanijos išimtimi, beveik visą likusį pasaulį. Visos pasaulio kančios, visi sunkumai yra specialiai jų surengti gojams engti. Viskas — ir karai, ir taikos, ir badai — yra tvarkomi tik jų kišenei pildyti. Bendrai, joks doleris nepakeičia rankų, joks žmogus nemiršta, niekas iš viso neįvyksta, kad iš to nepasipelnytų žydai... Jis nesakė viso to taip suglausti, bet tiek ipat primityviai. Net įrodymų jis turėjo: vienas jų savo absurdiskumu pralenkė net pačią centrinę idėją...

— Ar tu žinai, kas atsitiko su Hitleriu? — klausė jis manęs, lyg kalbėtų su naujai gimusiu idiotu. Aš vos spėjau linktelėti galvą. — O kodėl, manai taip atsitiko? — Ir tam at-

(Tęsinys 7-tam psl.)

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, FEBRUARY 2, 1963

MŪSŲ ŽINGSNIAI

(atkelta iš 6 psl.)

sakymas buvo vienas ir tas pats — žydai! Hitleris norėjo pasipriešinti žydams, dėl to buvo sutrintas, štai kas!

Apskritai, man buvo ne tik sunku, bet ir gaila klausytis, dėl to beveik atsidusau, kai įsiterpė Rimo motina. Ji angliškai kalbėjo daug geriau, ir maniau, kad jai bent galėsiu įterpti žodį. Bet kur tau!

Ji paklausė manęs, ar aš žinau, kas atsitiko Ukrainoje 1932-1933 metų žiemą ir pavasarį. Paklausė agresyviai, puldama. Aš pagalvojau, ką čia tai bendro gali turėti?

— Jūs gal kalbat apie badą? — pasakiau.

— Badą! Ar žinai, kiek žmonių mirė?

— Apie du milijonus...

— Trys!... Trys, gal net daugiau! — beveik šaukė ji.

— Ar žinai, ką reiškia mirt badu? Ar žinai? Ar žinai, kodėl jie mirė?

Ji nenorėjo atsakymo, bet aš vis vien bandžiau atsakyti.

— Mirė, — sakiau — dėl to kad Stalinas ir kompartija norėjo palaužti Ukrainos ūkininkus ir suvartų juos į kolchozus. Atėmė grūdus rudenį, visą sritį uždarė ir leido žmonėms mirti.

Žinai, kai kalbama apie žudymus tokiais skaičiais, man pradingsta jausmas, kažkaip nesiekia to, ir lieka tik šaltas istorinis faktas. Bet jos jausmas tiesiog degė akyse.

— Žydai! — teškė, kad aš net krūptelėjau. — Tik žydai! Žinai kodėl? Jie norėjo atimti ukrainiečių aukšą... Dėl to atėmė grūdus! Dėl to leido žmonėms mirti badu, kad ukrainiečiai atkautų savo aukšą ir atiduotų žydams. O tie vaikščiojo pilvus išpūtę, už svarą aukso duonos davė...

Aš jaučiaus, lyg į kokį bepročių cirką būčiau patekęs.

— Ponia, — sakiau, — atsiprašau, bet tamsta šį kartą netinkamai informuota. Aš gi skelbiu ne savo nuomonę, bet kas istorijoje parašyta. Aš galiu jums parodyti duomenis...

— Man parodyt! — šaukė ji: — Man! Mano tėvas ten mirė, mano motina!.. Sesuo atbėgo, penkiolikos metų, sudiskus, suplyšus, išniekinta. Žydų! Ar žinai, ką reiškia mirt badu! Mano nuosavi tėvai mirė! Ir jis man nori paaiškinti!

Aš nežinojau tada, kad ji buvo iš tiesų ukrainietė. Apskritai, abu elgėsi, lyg būtų mane sučiupę kažkokiam sąmoningam mele. Žinoma, daugiau nesakiau nieko, net kai jos vyras vėl įsiterpė:

— Kas, manai, parašė tas tavo istorijos knygas? Žydai!

Ir tada nesakiau nieko. Tik eidamas namo iš viso apie tai rimčiau tegalėjau pagalvoti ir paklaust savęs, iš kur ta tokia neapykanta, iš kur? Bet dar beinau kilo daug idomėsni aspektas. Ta neapykanta! Tokios aš dar visai nebuvau sutikęs! Visai kitokia neapykanta negu ta, kuri man buvo jaučiama, kaip negrui. Visai kitokia. Baimės ir fantazijos pilna neapykanta. Grandioziška, galima sakyti.

Ha, tu nori sakyti, kad čia kraštutinis pavyzdys, kad joki būdu tai lietuviams nebendra. Tvarkoj, būkim vėl objektyvūs, bet iš abiejų pusių. Be abėjo, kraštutinis pavyzdys, bet kad jis būtų tik vienas toks, to irgi negaliu tikėt.

Tokia neapykanta negali egzistuoti viena. Tokie naujūs įsitikinimai tegali užaugti per masines hysterijas; tik kai tavo haliucinacijos randa aplinkoj atgarsio, tik tada gali pradėti jomis pats tikėt. Aš nežinau, ar tai jo luomo, jo amžiaus grupės ar jo tautybės įsitikinimai, bet esu tikras, kad tai ne jo vieno. Be to, ne tik teoretinė ta neapykanta buvo, toli gražu ne. Žinai, sakė jis man kitą kartą:

— Žinoma, Hitleris buvo durnas, bet jis padarė ir daug gero, apvalė Lietuvą nuo žydų. Naudojo žodį — apvalė, kalbėdamas apie žmonių žudymą.

— Bet aš ne dėl to noriu su tavim ginčytis. Man įdomiau patiti tos neapykantos esmė, o ne

tai, kiek kas jos turi. Aš paskui jos sąmoningai ieškojau daugiau ir radau, savaime aiškiau, ir ne tik tarp lietuvių. Sakau, esu augęs su kitokia neapykanta, ir šita mane beveik sužavėjo. Gal tai kvaila, bet jei jau turi būti neapkenčiamas, tai daug geriau jausti neapykantą, skiriamą žydai, negu negrui. Aš keletą kartų darėjau pas Rimo tėvą ir bandžiau įsijausti į to priežastį; ypač kokios aplinkybės ir žydų savybės prie to galėjo įvesti. Atsakymas, žinoma, nelengvas ir nepaprastas — yra baimės menkavertiškumo jausmo, žydų ekonominis dominavimas, o gal svarbiausia — noras numest kaltę nuo savęs, sukraut ant ko nors nepažįstamo.

Apskritai, žydais susidomėjau. Pavyzdžiui, tikrai įdomus faktas, kurio nebuvau prieš tai pastebėjęs, kad visi pasaulinio garso smuikininkai yra žydų kilmės. Matematika irgi daug skolinga žydams.

Jis nutilo, ir nors aš norėjau jam atkirsti, nelabai rišosi žodžiai, o per daug buvau pats girdėjęs panašių kalbų, kad būčiau galėjęs paneigti.

— Bet neapykanta ne sentimentai, — įspėjau jo delsimą, — ir ne dėl to mokinais žydiškai.

— Ne, žinoma, ne. Susipažindamas su žydais, susipažinau ir su Miriam.

Jis nutilo ir trynė bonką alaus juodoje rankose.

— Miriam. Gražiai vardas skamba, ar ne? Ne, ką čia vaizduosi. Ji buvo man ypatinga mergaitė. Dėl jos būčiau ne tik žydiškai išmokęs. Ne tik tiek —

— Yra čia ir kitų merginų. Žinai, tokia, galima sakyti, profesionalinė liberališka klasė. Jos priverčia save nematyti savo odos spalvos, lyg tai visai neegzistuoti. Bet aš esu negras! Tai man svarbu. Ji buvo tame dalyke maždaug kaip tu: niekad tas faktas nebuvo apeinamas, bet tuo pat aš jai buvau ir žmogus, ir vyras, ir matematikas.

— Na, tokių dalykų detales žmogus turėtų sau pasilaukyti. Apskritai, aš droviuosi savo sentimentalumu, ne mano sritis. Užteks tiek, kad buvo puiki mergina, tikrai puiki. Prieš pusę metų ji ištėkėjo už tokio blondino protestanto.

— Ne. — Jis papurtė galvą ir liūdnam nusišypsojo. — Čia tokios ironijos, kaip tu manai, nėra. Būtų geriau, kad būtų buvę. Visada lengviau būti nuskriaustam nekaip skriaust save. Ironija buvo iš mano pusės, nes aš jos vest negalėjau. Jei apskritai veisius, turės būt negrė. Nes šiaip niekada nežinočiau, ar tik ne dėl tos neapykantos. — Kaip galėtum žinoti? — Objektyviai? —

KLAIDOS ATTAIŠYMAS

Sausio 19 d. "Mūsų Žingsnių" numeryje, straipsnyje apie kūrinių dialogą, įsispraudę spaustuvės klaida. Intelektualinė kultūra, buvo rašyta, susideda iš "asmeninių pasisakymų" (ne: pasakojimų) apie žmogaus būtį ir jos tikslus, bekompromisinių ir nuolat ištikimai tęsiamų."

Anglų Kalbos pamokos

K. GINEITIS
3255 So. Union Ave., Chicago 16, Ill.
Telefonas: Victory 2-0105
Duoda priėty karą baigęs
Čikagos universitetą.
1 dol. 25 ct. val., — privačios
VERTIMAI - PILIETYBĖ - LAISKAI

WELDING
Commercial and Industrial Cars, Trailers, Hitches, Trailer Building Etc.
All Work Guar. Reasonable Rates.
Call Bill, DI 8-1340
AMERICAN WELDING CO.
1991 Clybourn
Hours: 9 A. M. to 5 P. M.
Please mention this Ad!

Mūsų specialybė vestuvėms, gimtadienioms bei kitoms iškilmingoms progoms aukščiausios rūšies tortai, žemiausiomis kainomis.
ORIGINAL BAKERY
1741 W. 51st St. — PR 6-8414
Be to mes kepame pagal senovišką receptą ruginę duoną.
Julia Roman — savininkė

GARDAUS MAISTO SIUNTINIAI Į SSSR

pristatomi per 14-21 dienas
PILNAI GARANTUOTI

20 sv. cukraus	\$15.90
20 sv. miltų	\$15.75
20 sv. ryžių	\$18.00
10 sv. sviesto	\$23.50
20 sv. taukų	\$26.50
Siuntinys 122	\$33.20
10 sv. cukraus	
10 sv. miltų	
10 sv. ryžių	
10 sv. taukų	

"Pasveikintimas" "R" \$34.00
1 sv. degintos kavos
1 sv. cacao, 1 sv. šokolado,
2 1/2 sv. virimui alyvos, 2 1/2 sv. cukraus, 2 1/2 sv. ryžių, 5 sv. rūkytų lašinių, 2 1/2 sv. rūkyto kumpio, 2 1/2 sv. džiovintų vaisių.
Specialus šeiminkėms \$41.80
1 sv. degintos kavos,
10 sv. cukraus, 10 sv. miltų,
10 sv. ryžių, 5 sv. rūkytų lašinių, 2 1/2 sv. virimui alyvos, 2 1/2 sv. rūkyto kumpio.

Prašykite mūsų siuntinių sąrašą, kur yra didžiausias pasirinkimas siuntinių, kur kiekvienas gali pats išsirinkti jam tinkamiausia.

GRAMERCY
118 East 28th Street
New York 16, N. Y.
Tel. MU 9-0598

SIŪSK PINIGUS Į SSSR

TIK GRAMERCY DUODA JUMS

- Pilną garantiją
- Mes turime Bankų ir Apdraudus Departamento leidimą ir bondyti iki \$20,000.00.
- Geriausias pristatymas
- Niekio neatskaičiuojama. Maždaug 10-14 dienu.
- Išmokama pilnai.
- Pasirašytos kvitos
- Tik mes vieni duodame pasirašytas gavėjo kvitas už visus persiuntimus.
- Kursas: 9 rubliai už \$10.00
- Už patarnavimą — iki \$35.00 — \$3.50. Virš \$35.00 — 10%.
- Specializuojasi nuo 1947 m.

GRAMERCY
744 Broad Street, Suite 925
Newark, New Jersey

"NAUJIENOS" BOLŠEVIKAMS YRA RAKŠTIS JŲ AKYSE

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, FEBRUARY 2, 1963

SIUNTINIAI LIETUVA

Jau dabar siųskite VELYKOMS!

DĖL GARANTUOTO PRISTATYMO KREIPKITES Į CENTRAL PARCEL SERVICE

PAGRINDINĖ ĮSTAIGA:
220 South State Street
Tel.: WA 2-9354

NAUJAS SKYRIUS:
2618 West 63rd Street
Tel.: WA 5-2466

Atvykite ir apžiūrėkite mūsų gausų pasirinkimą prekių dovanoms.

AR NORITE PASIMATYTI SU SAVO ARTIMAISIAIS?
MŪSŲ KELIONŲ BNURAS TVARKO SEIMŲ PASIMATYMO KELIONES Į VILNIŲ.

PER 16 METŲ PRISTATOMS SIUNTINIUS LIETUVA — VISADA LAIKUI